

בית ועד לחכמים

ירחון לכל מקצעות התורה וחזוק דת ישראל.

הי ביתך בית ועד לחכמים

(אבות א. ד.)

העורך:

יוסף שמעון פאללאק

סאטמאר, (רומניה).

מחירו לשנה: לרומניה 200 ל. לאנגליה 5 ש. לאמריקה 2 ד.

לשביץ 5 פ. לסלובקיה 40 כ. לאונגריה 7 פ. לגרמניה 4 מ.

ליוגוסלביה 100 ד. לפולניה 10 ז. לצרפת 30 פ. לאוסטריה 5 ש.

הכתבת אל המערכת:

SIMON POLLAK, SĂTMAR, (Postfach 72), ROMÂNIA.

עמק הבכא.

אבל גדול לכל התלמידי חכמים, שכעיר גראסווארדיין וביחד לחברתינו "שערי יסודי התורה", שנלקח מאתנו ביום ש"ק י"ד טבת הרפ"ח, אלף מאחד, גבר בגבריו, הרב הגדול, חריף עצום, המושלם במעלות, יורד לעונקה של הלכה, מו"ה יוסף יואל ישיין ז"ל, שעוד בימי בהרותו נסמך בסמיכת הוראה וכאז לא מש מאהלה של תורה. הוא היה עומד על משמרת הקדש בהברחתו זה ארבע עשרה שנה ובימים מעטים נעדר מאתנו והלך לעולמו. על האי שפרא דבלי בארעא קא בכינא!

הרחמן הוא יגדור פרצת עמו ישראל ויבולע המות לנצח ונוכה לראות בנחמת ציון וירושלם.

הכותב בשברון לב

ישראל פייש

מ"מ ומורה תלמידים בגראסווארדיין.

Tipografia Jacob Wider, Seini, jud. Sătmăr, România.

Cenzurat: Primrabin M. KRAUSS, Baia-Mare.

ספרים שהגיעו אל המערכת.

מים חיים, מהדורא תניא יכיל
בקרבו דרשות נעימים ע"ד המוסר
מהרה"ג המפורסם ר' חיים צבי שאטלאנד
מו"ץ במיידאן, כתבתו:

Rabbi Schoftland, MAJDAN,
Kolbosowski, (Polonia).

נתיבות ירושלים, פרוש על ירושלמי
מס' ב"מ וב"ב, מהגאון מו"ה ישראל
חיים דייכעס רב בלידו, הרב המחבר
קנה לו שם טוב, בהראותו את תקפו
וגבורתו בספריו שכבר הוציא לאור.

גפי א"ש על סדרי המשנה, מהרב
הגאון אברהם שטערן דומ"ץ בקה"י
נאוועזאמקי מברר ומלבן כל ענינים
השיוכים לכל משנה ומשנה, הח"א בחזיק
נ', הח"ב ל', הח"ג כ', הח"ד כ"ג
גליונות גדולות, תואר 4⁰, מחירים:
1.25 — 1 — 1.25 — 1.50 דולר חפשי.
כמו כן ס' בבור שמים עה"ת, כ"ו
גליונות, תואר 8⁰, מחירו 1.25 דולר.
מוכ"ס ומחברים ישיגו גליון מול גליון
אם ישלחו ספרים במקום, להשיגם:

Rabbi Abraham Stern,
NOVEZAMKE, (Slovakie).

מדרש ריב"ש טוב, קונטרס
הראשון מכיל בקרבו כל המכתבים,
שנפרסמו עד עתה בשם הבעש"ט ז"ל
ולקטים נפלאים מספרי הצדיקים בלשונם
הזהב. קונטרס השני מסודרים בו תורות
רבינו הבעש"ט, בסדר נכון עפ"י א"ב
מא' עד ח'. כל קונטרס מכיל נ"ו דפים
ומחירו 35 סענט, שני קונטרסים ישלחו
פראנקא עבור 70 סענט, באחריות 80
סענט, מחברים ומול"ם בפרט ספרי
חסידות מתלמידי או תלמידי תלמידי
הבעש"ט ז"ע יפנו אל המחבר ויעשה
חליפון כנהוג, גליון בעד גליון, אך
רק ספר מוסכם ומתקבל, הכתבת:

Lipót Abraham, EDELÉNY,
(Borsod m. — Ungaria).

אוצרות יוסף, יכיל בקרבו שני
מאמרים: א) מאמר דוד; ב) מאמר
לבנה ע"ד הקבלה, מהגאון הצדיק ר'
יוסף ענגל ז"ל ראב"ד בקראקא, יצא
לאור ע"י חברת "אוהבי תורה" בווינה.

ספר חדש

מהרב משה אביגדור עמיאל,
יצא לאור בעזה"ת ספר

"דרכי משה — דרך הקנינים"
חקר הלכה בעניני ממונות, אשות ועבדות,
חלק א' כולל חמש שמעיות: א) כללים
ופרטים בדיינות וערים; ב) הספקות,
ההכרעות והבוררים; ג) הטענות, הנאמנות
וההתחייבות; ד) גדרי זכיה ושליחות;
ה) גדרי תנאי ברירה ואונס.

מחירו שני דולרים, לרבנים ובני
ישיבות דולר אחד. — אצל הרב המחבר
נמצאים עוד למכירה במספר מצומצם
הספרים "דרכי משה — דרך הקדש"
ח"ב חקר הלכה בעניני קדשים והס'
"דרשות אל-עמי" ח"א חשבון הנפש
(ח"א מהראשון וח"ב מהשני כבר אין
להשיג ויודפסו אי"ה בתוצאה שניה).
הקונה את שלשת הספרים הנ"ל ביחד
ישיגם בעד ארבעה דולר, לרבנים ובני
ישיבות בעד שני דולר וחצי, הספרים
נשלחים רק אחרי קבלת הכסף למפרע.
הכתבת:

Rabbi M. Amiel, ANVERS, Belgique.

חיים וחסד, באורים וחידושים על
מועדי ה' על פסוקי תנ"ך ואגדות הש"ס,
ונצמד אליו קונטרס "עת ספור" הספר
מר על הגאווה"ק ר' יואב יהושע זצ"ל
אבד"ק קינצק, חברו הגאון החסיד מו"ה
אלעזר חיים שליט"א אב"ד בשידלובצ'.

כתב בית ישראל, ח"א ע"ד השמות
הפרטיים שבתנ"ך, מהותם והתפתחותם,
פשוט ומדרשם, כחלק מתורת הפה, מאת
הגאון מו"ה ישעי' רייכער רב באיזמא"ל.
מחירו שמונים לעי, להשיגו אצל המחבר:
Rabi S. Reicher, ISMAIL, Bassarabia.

שנה שביעית. העורך: יוסף שמעון פאללאק, סאטמאר. חוברת ה'.

כנסת גדולי ישראל בגליציה.

(לבוש ג' ד' ה' טבת תרפ"ח).

לב מי לא ישמח, בשמעו, כי בימינו אלה, כשמצב התורה והדת ירד פלאים, כשגברו בעלי זרוע ואויבינו, הן אלה שמבפנים והן אלה שמבחוץ, עוסקים בהריסת חומת האורתודוקסיה, באלה הימים עומדים גואלים לתורתנו ודתנו. אין להיהדות החרדית שמחה גדולה מזו!

גדולי גליציה הראו את כחם ואת ידם החזקה, הראו על ההתעוררות השוררת בקרבם; הראו, כי מסורים הם בכל לב לטובת עמנו ודתנו. — בראותם את מצב הדת עומד בשפל המדרגה, נתנו אל לבם להקהל ולעמוד על נפשם. למטרה נשגבה זו הוציאו "קול קורא", אשר יכתב פה לדור אחרון.

ב"ה, עמ"י עש"י.

קול קורא!

לכבוד הרבנים הגדולים, הגאונים והצדיקים, אדמו"רים רועי ישראל ולבע"ב נכבדים היראים וחרדים לדבר ד' די בכל אתר ואתר איש איש כערכו ומעלתו, ד' עליהם יחי'.

בשם ד' ובשם כל הרבנים גדולים וכל הצדיקים באנו בזה לעורר לבב כל חכמינו הרבנים הגדולים והבע"ב היראים והחרדים לדבר ד' כי הגיע הזמן שמוכרחים אנחנו להתעורר מתרומתנו ולהקהל ולעמוד על נפשנו להגן בעד חומת דת הוה"ק אשר רבו בה כרצות בעוה"ר, ובמסתרים חבכה נפש כל איש אשר תורת ד' בלבו על שכלות מצב היהדות ובכבוד הוה"ק אשר מאד ירדה נלאים בזמן האחרון והוקות' ואזהרות' בחוננים למרמס הראש הוצות ח"ו באין גודר גדר ועומד בברץ ועד אנה נחשה ונשב בחיבוק ימים לראות אח צאנינו צאן אובדות ח"ו תועות בכרמים שלא להם וכרמנו כרם ד' צאנות נוטש ונתן למרמס ולא גירא פן יבוקש ח"ו חשבון הצאן מיד רועי' ולכן התעוררנו והסכמנו יחד לקרוא עצרה לאסוף כל הרועים רועי צאן קדשים הרבנים והמורים הצדיקים והאדמו"רים ואתם בע"ב יראים שועים ויקרים

על יום ג' ויגש הבע"ל תרפ"ח בעיר לבוב

לטבס עצה איך ובמה לחזק אשיות הוה"ק ולחקן פרצות' ושם נביא בכלל ג"כ דתחדשות בחוקי הקהלות אשר לפי דעת רוב היראים נמצא שם הרקים אשר סכנה צפויה לרגלם ח"ו להריסות הקהלות והריסת יסודי תוה"ק ובטחוננו בעוה"ר אם נהיה כלנו יחד כאיש אחד בלב אחד ובעצה אחת ונערוך בקשתנו בזה לפני הממשלה הרוממה יר"ה תטה חסדה אלינו להעביר מעלינו החוקים אלה או לשנותם לטובה ובכן מבקשים מאד מכל רב ורב שכלל עיר ועיר ומהבע"ב הנכבדים היראים והחרדים לדבר ד' שרצונם וחפצם המיר בתקנות עירם עפ"י התורה והיראה לכבד בסמך ליום הכסא ליקח חבל בהאסיפה הזאת, והש"ת ברוב רחמי' ירחם עלינו ויופיע אור' על דרכנו לתקנינו בעצה טובה מלפניו שנוכל לשמור חוקות' ותורות' בכלל ובפרט באהבתו ובידאיתו באמת בלי שום מניעות ומניית ויגמור בעדנו לטובה.

אברהם מנחם מענדל הלוי צטיינבערג דוד הלוי איש הורוויץ
אבדק"ק בראדי והגליל. אבדק"ק סטאניסלב והגליל.

דוד מנחם מאניש באב"ד יוסף נחמ" קארניטצער
אבדק"ק טארנאפאל והגליל. אבדק"ק קראקא והגליל.

נמצא תח"י מכתבים מהאדמו"רים והצ"ק המכונים שליט"א.

הקול

הקול קורא הזה אינו צריך לפרוש, הוא מובן מעצמו, אך כדאי לעמוד עליו, כי הוא מלא רוחניות, מדבר בהתלהבות ובולט ממנו בולמס התקון, שאחזה את גדולי גליציה.

כפי הודעת חברי המערכת, היו שתי אספות רבניות בגליציה עוד קודם אספת לבוב. האחת בטארנא, ביום י"א כסלו, אשר שמה החליטו: (א) ליסד ועד רבני מערב גליציה; (ב) להשתתף אח"כ באספת לבוב. האספה השניה בקראקא, ביום כ"א כסלו ועל סדר היום עמד: (א) תקנות הועד; (ב) בחירת מנהלי הועד; (ג) תקון הדעקרט בעניני הקהלות; (ד) ענינים שונים הנוגעים לחזקת הדת.

אספת לבוב היתה מעין "כנסת הגדולה". גליציה הוציאה את סגולותיה ואשכולותיה והוכיחו, כי ב"ה אין הדור יתום ועוד לא אלמן ישראל. — כשלש מאות רבנים ובראשם האדמו"רים מבעלזא, אטיניע, באיאן, באבוב, סאמבור, שליט"א והרבנים הגאונים מטארנפאל, קראקא, פראבונא שליט"א, מלבד זה כשלשת אלפים בע"ב נכבדים באי"כ הקהלות בגליציה, באו להשתתף באספה זו.

לבוב הצטיינה לגבי המנהיגים, בחלקם כבוד רב להבאים בסוד ה'. ביחוד הראה אותות כבוד לאדמו"ר, רבן של ישראל מרן מבעלזא שליט"א. רבבות אנשים אצו לקראתו אל מסלת הברזל וקבלוהו באולם של הקיסר ונשיא המלוכה.

האספה נפתחה ביום ג' טבת ועל סדר היום עמד: (א) חזקת האמונה והדת; (ב) שמירת שבת; (ג) טהרת המשפחה; (ד) עניני כשרות; (ה) הטבת מצב הרבנים; (ו) עניני הקהלות, התיסדות אגודות והבורות לחזקת הדת ועוד. הגאון מו"ה יוסף נחמי קארניצער אבד"ק קראקא — יושב ראש; הגאונים הרב דוד מנחם מאניש באב"ד אבד"ק טארנאפאל, הרב אברהם יעקב הלוי האראוויטץ אבד"ק פראבונא, הרב מדאמבראווא, הרב מפאדגורוצ, הרב דוד שרייבער, דראהביטש — נשיאות; הרב מסטרי — מזכיר.

בנאום קדוש פתח את האספה אדמו"ר, רבן של ישראל, מרן אהרן רוקח שליט"א אבד"ק בעלזא ואחרי דברו כבד בנאום את היושב ראש הגאון מקראקא. אחרי נאמו יתר הרבנים ונשא ונתנו בהענינים העומדים על סדר היום. האספה נמשכה שלשה ימים. החליטו: ליסד אגודת רבנים בגליציה, אשר על פיה יצאו ויבאו כל עניני הדת, עניני הקהלות ועוד.

* *

אשריך גליציה, אשריך! מי יתן, שאספה זו תשפיע גם על יתר המדינות, מקום אשר דבר המלך, מלכו של עולם ודתו מגיע. הלאי ושימואל לב גם רבני טראנסילוואניא לקרא עצרה, לחזק בדקי היהדות. — לדאבוננו מוכרחים אנחנו לגלות, כי מצב הדת גרוע מאד בעוה"ר. הפריצות הולך וגדול, זונחים שמירת שבת וטהרת המשפחה, היתומים גדלים ללא תורה ומוסר ומקבלים חנוך פרוץ, כי עיירות אשר אלפי ישראל, כן ירבו, יקננו בתוכם

בתוכם עומדים בלי „בית יתומים“, אשר שמה יגדלו אותם ע"ד התורה והמוסר, הישיבות מתמעטים ועיירות הרבה אינם מחזיקים בישיבה ועוד הרבה ענינים נחוצים הצריכים לתקון.

אנו מקוים, כי „כנסת גדולי ישראל בגליציה“ תשמש לדוגמא ותהי' לעינים לכל תפוצות ישראל בכלל ולטראנסילבניה — בפרט. מי יתן והיה!

תשובה לפסק חליצה ע"י שליח.

ב"ה ברוקלין, נ"י. ס' ס"ו.

בספר „אב בחכמה“ (מאדמו"ר הגאון האמתי כש"ת ר' אברהם אהרן יודעלאוויץ שליט"א, רב הכולל בנויארק, מחבר ס' שו"ת ב"א על כל חלקי הש"ע) בתשובה הראשונה מורה הלכה למעשה, שמותר להיבמה לעשות שליח על מעשה החליצה דידה במקום היבם, דלא כמ"ש בתשו' מהרש"ם סי' י"ד. אחד מרבני עיר קיוב (פאדאל) הסכים עם הגאון המחבר, באופן שיהיו שני שינויים: א) שהאשה בעצמה תשכור דוקא את השליח, כדי שיהי' בתור פועל; ב) שהשליח תהי' דוקא אשה ולא איש. הגאון המחבר, אף שדחה את דברי הרב מקיוב, בכ"ז מנה את האשה חנה בת לוי יצחק, שתעשה את מעשה החליצה במקום היבם וטעמו ונמוקו, משום ספק ספקא, א) דלמא קיי"ל כר' יונתן לענין שאילה בבעלים וה"נ בזה לענין שלוחה של האשה, דליכא הטענה, דהוי מצוה שבגופה; ב) ואפי' את"ל כר"ף וכרמב"ם, דפסקו פר' יאשיה, הא י"ל, דהא דצריך בחליצה, שיכוונו שניהם, זהו רק מדרבנן ולא מן התורה וכן דעת השעה"מ בפ"ו מה' אשות, דחליצה בלא כונה פטולה רק מדרבנן וזה דלא כחוס' בגטין, ממילא איכא ספק ספקא לגבי דאורייתא, והוי כמו הס"ס שזכר האגור גבי ציר דגים בסי' פ"ג בהערינגש דלמא לא נמלחו עם דגים טמאים כלל, ואפי' נמלחו דלמא ציר דגים קטנים היכא דליכא שמנונית אינו אלא מדרבנן וכו', ע"ש בדף ח', ד"ה ומעתה. — והנה לא היה בדעתי לכתוב בענין זה, כי למה לי להכניס ראשי בין הרים גדולים, כי האמת נתן לכתוב, שהגאון המחבר שוקד על תורת ה' בכל כחו, כמעט יום ולילה וכל מי שרואה את חבוריו הנפלאים מוכרח להודות על גודל חריפותו ובקיאותו. לא לחנם יתארהו הגאון ממינסק וצ"ל, שמשנתו זך ונקי וקילע אל המטרה בדברים נכונים וברורים ובראיות ישרות (צ"ן בהסכמתו להס' היקר שו"ת ב"א ח"א) לכן נבהלתי ונשתוממתי על הגאון העצום מרן יוסף ראזין מדווינסק, שזלזל בכבוד אדמו"ר הגאון המחבר הנ"ל ואינני יודע, מה חרי האף הגדול הזה ובפרט שהמחבר חלק תשובתו בטוט"ד וכמו שהדפיס בספרו זה בדף מ"ב ע"א. לכן לא רציתי להתערב בדבר זה, אך נעתרתי לבקשת הרבנים הגאונים, שאכתוב בדין זה בדרך מו"מ, להלכה ולא למעשה וכיון שהם הסכימו ע"ז, הרהבתי עוז בנפשי, לבאר את הדין עד מקום שידי מגעת וירדתי בכרם תורתנו הקדושה והטהורה ללקוט בשושנים, לבאר את עומק דין שלוחה של היבמה בחליצה עפ"י הש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים, תלקתי את הדין לז' סימנים ואקוט להית"ש

להית"ש, שינחני בדרך אמת ולא אכשל חלילה בדבר הלכה. הגאון המחבר הנ"ל בודאי יסלה לי, כי יודע אותי, שאינני מהמתעקשים, כ"א מהמקשיבים; ואבקש את כבוד הרבנים, חכמי הבול"ח, שיחוו דעתם דעת תורה בדין זה וישלחו תשובותיהם אל מערכת הירחון הנכבד בול"ח, אשר אהוב עלי ביותר א' וכאשר אדפיס אי"ה את ספרי השלישי אדפיס את תשובות הרבנים, כאשר הדפסתי תשובות הרבנים בדין יבמה בספרי "תפארת מהרש"ם", (שיצא לאור בהוצאת מחלקת הספרים של מערכת בול"ח).

א.

אם היבמה מחויבת לילך בעצמה לב"ד שבעיר היכם אם לאו?

גרסינן בסנהדרין ל"א, ע"ב: א"ר ספרא א"ר יוחנן שנים שנתעצמו בדין, א' אומר נדון כאן ואחד אומר נלך למקום הועד, כופין אותו ודן בעירו וכו' והיבמה הולכת אחר היכם להתירה, ופריך עד כמה, ותירץ א"ר אמי אפי' מטבריא לציפורי, א"ר כהנא מאי קרא וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה, ע"ש. ופי' רש"י אפי' מטבריא לציפורי, אעפ"י שישבת טבריא גדולה משל ציפורי הלך אחריו לציפורי, ורבינו חננאל שם כתב: והיבמה הולכת אחר היכם להתירה, שנאמר וקראו לו וכו' אפי' מטבריא לציפורי "היא" הולכת אחריו; וכן כתב בפסקי הרא"ש בסנהדרין בסוף פ"ג באות מ"א וז"ל: היבמה הולכת אחר היכם לעירו לחלוץ אפי' מב"ד הגדול לב"ד הקטן; וכן כתב הרא"ש ביבמות ק"ו ב' מ"ח על המשנה מצות חליצה בא הוא ויבמתו לב"ד, ועמ"ש בק"נ באות ג', ובירושלמי בפ"ב ה"ו דיבמות: ר"י בעי ביבמה מי מרדף אחר מי חרב ר' לעזר והכתיב ועלתה יבמתו השערה, כד שמעה ר' יוחנן אמר יפה לימדנו ר' לעזר וכו', ולכאורה אינו מובן, מדוע לא למד הבבלי מן ועלתה יבמתו השערה ולמד מן וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה? וכ' הרמב"ם בפ"ד מה"א מה' יבום וחליצה: כיצד מצות חליצה, היבמה הולכת אחר היכם במקום שהוא שם ובאה להדיינין והן קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגנת לו ולה, אם עצה טובה לייבם, יועצין אותו לייבם, ואם עצה טובה לחלוץ, כגון שהיתה היא ילדה והוא זקן או היא זקנה והוא ילד, יועצין אותו לחלוץ. וכן כתב הטור באה"ע בס' קס"ו: מצות יבום וחליצה כך היא, שתלך היבמה אחר היכם למקום שהוא שם, אפי' מב"ד הגדול לב"ד הקטן ממנו והם קוראין לו וכו', וכ' הב"י ז"ל, שהנמ"י פירש אפי' כשלא היו בתי דינים שבעירו חשובים כמו הבתי דינים שבעירה אפי' היבמה הולכת אחר היכם, והרמב"ם ז"ל סתם דבריו וכתב, שהיבמה הולכת אחר היכם במקום שהוא שם, ויש בכלל דבריו דברי רבינו, והרא"ה כתב, דדוקא כשהיה מקום דירתו של היכם בציפורי, אבל אם הלך לעיר אחרת אין היבמה הולכת אחריו, אלא כופין אותו לבא אחרית, משום דלא מקרי זקני עירו, אלא במקום דירתו, וכן משמע מהירושלמי, והדרכי משה שם באות א' הביא בשם הגהות אלפסי דפ"מ"א, דאם היכם דר בין העכו"ם או בין הדיוטות, שאין יודעין סדר חליצה, אין להדיינים לילך.

(א). תשובת הגאון הרי"י מארגאלין ארובה מאד ומקצר המצע הורבחנו לחלקה להמשיכים ע"כ. וגו' מבקשים את הרבנים, שיכתבו אלינו בענין זה, שיכתבו בשליחת מכתבם עד גמר הענין. — המערכת.

לילך אחריו, אלא כופין אותו לילך למקום הועד ויפטור יבמתו, והבי"ח כתב שם, שמהלשון "אפי" משמע, דלא דמי הך לשאר משפטים, משום דבשאר משפטים כתיב צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה, אבל ביבמה צריכה היא לילך אחריו אפי' מב"ד הגדול לב"ד הקטן ממנו, ומיהו דוקא בדאיכא ב"ד בעירו וכדוהו בצפורי וכדכתיב וקראו לו זקני עירו, אבל אם אין שם ב"ד, אין היבמה חייבת להביא לו ב"ד עמה לעירו, אלא חייב הוא לילך אחריה לפני ב"ד שבעירה ואי ליכא ב"ד לא בעירו ולא בעירה, או חייבים שניהם לילך לפני ב"ד הסמוך לעירו, והדו"פ שם כתב, שדוקא למקום דירתו של היבם היא מחויבת לילך אחריו וכו' ומהלשון מחויבת משמע, שהחייב הוא על היבמה בעצמה וכו'.

ולענד"נ מה שלא כתבו שום רמז לא בבבלי, לא בירושלמי ולא בפוסקים, ראשונים ואחרונים לשליחות בחליצה, הן ביבם והן ביבמה הוא פשוט משום שנאמר (דברים כ"ה, זט): ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, וקראו לו זקני עירו ודברו אליו וגו'. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וגו'. פי' ועלתה יבמתו, מכאן שהיבמה הולכת אחריו (ירושלמי פ"ב מיבמות ה"ו) פי' שדוקא היבמה בעצמה מחויבת לילך אחר היבם ולא שלוחה, משום דיש ללמוד לכאורה מהלשון ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים, שהיבמה מציעה הדברים בפני הבי"ד, אבל מעשה החליצה, היינו האמירה, הריקקה והתרת המנעל יהיה ע"י שליח, ולכן לא רצה הספרי ללמוד שמהלכת אחריו אל הזקנים מן ועלתה יבמתו, אלא מן ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים, משום שלא תטעה לומר, שהיבמה יכולה להציע הדברים לפני ב"ד ומעשה החליצה גופא יהיה ע"י שליח, ולכן למדו מן ונגשה יבמתו אליו, פי' שהיבמה והיבם נמצאים שניהם דוקא בב"ד, משום שמונגשה יבמתו אליו משמע, שדוקא היבמה בעצמה ולא שלוחה, ולכן אמרו שם בספרי, לעיני הזקנים מלמד שמתיחדת עמו לעיני הזקנים, פי' שהם צריכין להיות שניהם בפני הבי"ד דוקא ולא ע"י שלוחים, הן מצד היבם והן מצד היבמה, ולכן לא רצו ג"כ בגמרא דילן בסנהדרין ללמוד מן ועלתה השערה כמו שלומד הירושלמי, ורק מן וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה, ואם נאמר, שהיבמה מציעה הדברים לפני הבי"ד שבעירה וע"י חליפת מכתבים מהב"ד שבעירה להב"ד שבעירו, כדי שיהיה מעשה החליצה ע"י שליח, הרי זה נקרא ב"ד שבעירה ולכן למדו בגמרא, שהיבמה מחויבת לילך בעצמה, הן להציע הדברים והן למעשה החליצה גופא לב"ד שבעירו דוקא ולא ע"י שליח, ומה שתמה כתריה על המהרשים איהו יחוד שם בפני הזקנים, במכח"ה איני מבין את התמיה והלא צריך להיות יחוד שדומה לביאה, היינו בפני עדים, משום שכן אומרים לו, שמן התורה מותרת היבמה לך אפי' כשיש לך אשה ובאמת מותרת היבמה להיבם בלא שום דבר, רק רבנן תקנו לה מאמר, וכמבואר ביבמות נ"ב ופסקו הרמב"ם, הטור והמחבר בש"ע אה"ע סי' קס"ו סע"ב וז"ל: מן התורה אין צריך לקדשה, אלא בא עליה, וחכמים תקנו, שלא יבא עליה עד שיקדשנה בפני עדים בכסף או בשטר והוא נקרא מאמר, ואם בא עליה בלא מאמר

קנה וכו'. וכתב שם הרמ"א: ודוקא שבא עליה בפני עדים. והב"ש בסק"ב הביא בשם שה"ג, שהביא כן בשם ריא"ז ביבמות בסוף פ' ב"ש. והמל"מ בפ"ב ה"ב מה' יבום וחליצה היה מסתפק לכתחלה משום שהוא גזירת הכתוב, שאפי' שניהם היו שוגגים או שהיו שניהם אונסים בכ"ז קנה אותה. ולפי"ז אפשר שאפי' בלא עדים, אבל לבסוף הביא את השה"ג מה שכתב בשם ריא"ז, שצריך להיות בעדים וכמ"ש הרמ"א. והנובי"ת סי' קמ"ח הביא את דברי השעה"מ דפ"ב מה' יבום וחליצה, שהביא ראיה, שצריך להיות עם יבמתו בעדים מתוס' דקדושין י"ב, ע"ב, ד"ה משום פריצותא והסכים לדעת המל"מ והשעה"מ, וכתב שם, ואף שהיבם קונה ליבמתו אפי' בלי כונה למצות יבום, אבל עכ"פ צריכין להיות שני עדים שם, כי בלא עדים אינה קנויה, כשם שהאשה אינה מתקדשת לבעלה בלא עדים, כך יבמה אינה נקנית ליבם בלא עדים וכו'.

ואח"כ כתב שם, שצריך או עדי ביאה או עדי יחוד, עכ"ל.

ולענוד"ג דהא שאמרו בספרי, מלמד שמתיוחדת עמו לעיני הזקנים משמע, שצריכה היבמה בעצמה להיות עם היבם דוקא ולא שלוחה, מטעם שהחליצה היא במקום היבם ומחויבת להיות כמו יבום וכמ"ש החת"ס באו"ח סי' קפ"ב ובאה"ע בסי' צ' וז"ל: ובגוף ענין החליצה דלא מהני שליח נראה לי היי"ט משום דיבום אינו אלא בביאה ולא שייך שליחות בביאה משו"ה החליצה שהיא במקום היבום א"א ע"י שליח, וכיון שהחליצה צריך להיות דומיא דיבום, אין שום קושיא על המהרש"ם, איזה יחוד יש כאן בפני כמה זקנים, הלא היחוד הוא כמו עדי יחוד שצריך להיות ביבום, ולפי"ז צדק המהרש"ם במה שכתב, שהיבמה והיבם צריכין להיות בעצמן ולא שלוחן בפני הזקנים, ומה שדקדק כתר"ה, דא"כ הוה להספרי לאמר, מלמד שיבאו הם בעצמן ולא שלוחיהם, במכת"ה אין זה דקדוק כלל, משום שאמרו ונגשה יבמתו אליו, מלמד שהיבמה מהלכת אחריו אל הזקנים, הרי מפורש, שהיבמה והיבם עומדות שניהן בעצמן ולא שלוחן לפני הזקנים ולמה להספרי לאמר, עוד פעם, ועוד מהל' "מלמד שמתיוחדת עמו" משמע, שהיבמה בעצמה מתיוחדת עם היבם ולא שלוחיהם, וכן משמע מפסיקתא דרב טוביה, שהביא כתר"ה, שכתב שאסור להתייחד עמה, משמע שקאי דוקא על היבמה בעצמה ולא שלוחה, והטעם הוא פשוט, אם השלוחה תהיה אלמנה, גרושה או פנויה הלא אין שום איסור דאורייתא להתייחד עמהם ואם שליחה של היבמה תהיה א"א, הלא האשה שיש לה איש אינה חזי להיות שלוחה כלל, אבל עם היבמה אסור להיבם להתייחד מדרבנן, משום שתקנו לה מאמר וצריך לקנותה בעדים וכמו שביאר הנובי"י, וכן מצאתי להרדב"ן בסי' רס"ט בתשובה ששאלו ביבמה שהיא בא"י והיבם בחו"ל, אם כופין אותו לעלות לא"י לייבם או לחלוץ, והשיב שמשמע שגורת הכתוב הוא וא"כ אפי' מא"י לחו"ל הולכת היבמה אחר היבם ומדכתבו אותה כל בעלי הלכות סתם, משמע דבכל גונא היא, ואע"ג דאין כופין את האשה לצאת מא"י אלא יוציא ויתן כתובה, מ"מ אין כופין אותו לעלות, אלא שולח לה גיטה, אבל חליצה אי אפשר ע"י שליח, לפיכך הולכת אחר היבם בכל מקום שהוא, עכ"ל. ולפמ"ש כתר"ה, מדוע כתב "שהחליצה אי אפשר ע"י שליח" הלא אפשר שהיבמה תעשה שליח ולמה לה לילך מא"י לחו"ל אחר היבם והש"ג בפ' מ"ח כתב בשם ריא"ז, שהיבם

והיבמה באין אצלן וכו' ואם היבם הוא בא"י והיבמה בחו"ל כודאי א"א להתיר להיבם לצאת מא"י לחו"ל, כן כתב מהר"ם פיגוין, ובשו"ת הב"י ז"ל בדיני נישואין בס"י י"ד כתב, שמותו לצאת לחו"ל אפי' כהן כדי לישא אשה וכו', ואילו ביבמה אסור לצאת מא"י לחו"ל אפי' הוא ישראל וכדאיתא בסוף כתובות. והמהרימ"ט בחדושו לכתובות קי"א ע"א בההוא גברה דנפלה לו יבמה בחו"ל כתב, דמה שלא התיר לו לצאת לחו"ל הוא משום שהיה נשוי אשה ודעתו להשתקע וכיון שנשוי אשה לא התירו לו להשתקע בחו"ל, משום מצות יבום דאפשר בחליצה, שתבא כאן אצלו, ובוה לא אמרין שיבום קודם לחליצה, עכ"ל. ונראה שסובר, דדוקא לחליצה הוא דהיבמה הולכת אחר היבם, אבל לא ליבום, אך מדברי הפוסקים מוכח להדיא, שאין שום נ"מ בזה, רק שהיבמה מחויבת עפ"י הדין לילך אחר היבם, בין ליבום ובין לחליצה ולכן לישא אשה יכול לילך מא"י לחו"ל, משום שהאשה אינה מחויבת שתבא אצלו, אבל ביבמה, שהדין נותן, שהיא מחויבת לבא אצל היבם, לא התירו להיבם לצאת מא"י לחו"ל, ואם נאמר לפי שיטת כת"ה, למה להפוסקים לשקלי וטריי, הלא יכולה האשה לעשות שליח על החליצה, אלא משמע שחליצה א"א בשליחות כל עיקר, הן מצד היבם והן מצד היבמה וכמו שביארתי בעהית"ש, (המשך יבא).

ישע"י יוסף מארגאלין רב ואב"ד דח"ת אנ"ח,
מחבר ספרים הרבה.

ב"ה בודאפעסט, ס' ס"ז.

בבול"ח ס' ס"א בענין עשיית "בראזע פולווער" בשבת, שהאריך בו הרה"ג מו"ה רמ"ד ווינטערניץ נ"י ראב"ד דק"ק סאטמאר וטרם יהי' שיח קורא אני עליו: דומה דודי לצבי — מה צבי זה עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה, כך הרה"ג הנ"ל נ"י האריך בדברי הגאון פירעזאן וצ"ל בתשו' מהרש"ם ס' ק"מ, שכ' לאסור לעשות משקה הנ"ל בשבת ודחה דבריו ומסיק להתיר וסיים: "פוק חזי מה עמא דבר", [ועיי' שו"ת הלכות קטנות ח"א סוף שאלה ט' שכ': וזה כלל גדול שהי' מסור בידנו (בעל שירי כנה"ג) אם הלכה רופפת בידך "פוק חזי מה עמא דבר" (זיי' ירושלמי יבמות פ"ו, ה"ג, הביאו המחזור ויטרי ח"ר כוס"י רכ"ו ורא"ה ברכות פ"ב, ס' ה', כי פשוט הוא, אשר באהבת ד' את עמו ישראל יסיר מכשול מדרכיהם ולא יטו כל העולם אחרי היחיד אילו הי' סברתו דחיי, עכ"ל) ועיי' בערוך ערך דלת פיי "דבר" הוא ל' "מנהיג" ותרגום נחני ה' — דברני ה' (כנאשית כ"ד, כ"ז) (*) וכעין זה בכתובות י"ב, ע"א: רבא דעמי, "מדברנא דאמריה" (כנאשית פ"י מנהיג אומה, עכ"ל). והנה בתלפיות שנת תרפ"ה, ס' ה', האריך מביא מאשצ'יסק.

(*) מלת "דבר", שענינה הנהגה נמצא כמה פעמים במקרא: וידבר אליו תפילין והניח מ"ח) כתב רש"י: "כמו וינהג דמתרגמין ודבר"; וידבר עמים (שם) ואמר שא"צ, דא"כ "ומנחם חבר ידבר ל' הנהגה", וכן באר גם המצודות ציון: למען תא כתב רש"י: "כמו במנהגך" — גם בתלמוד נמצא את מלה זו בשני דברין לדור (סנהדרין ח', ע"א) וביאר רש"י: "מנהג" — יד, ע"א) וביאר רש"י: "הנהגה" —

ג"כ ע"ד עשיית בראזע וואסער בשבת והבאתי שם תשובת הגאון דמאד שליט"א אלי בענין זה ושגם בתשו' יד יצחק ח"ג, סי' פ"ד צדד להתיירא אם א"א לעשותו מע"ש, כלומר הבראזע עס המים ובשבת ישפוך לתוכו החומץ, אך הביא, דבתשו' הרי בשמים סי' ק"ד אוסר לגמרי לעשות משקה הנ"ל, משום דהוי כמבשל שמעלי' רותחת, אם כי אינו ע"י כח האש, מ"מ להוי כמבשל בחמי טבריא שבת ד"מ דפטור אבל אסור; ועוד י"ל: דהוי משום מכה בפטיש, כמ"ש בלבוש בדגים קטנים ואספנין, א"כ עשייתו לגמרי אסור, וכן בתשו' אוהל אברהם (גורבע) סי' ד' מסיק לאסור בראזע וואסער בשבת כמו תרי תילתא מלת, כמ"ש בסי' שכ"א ובסוף סיים, דאסור משום שמערבי' בכף ומשכשך וגם צריך מדידה ויש בו משום מרסק, כמ"ש בסי' ש"ך סי' ט', א"כ לדירהו אסור בעשייתו, עכ"ד הגנ"י, וכן ראיתי בס' מנחת שבת על הקצש"ע סי' פ', שדעתו להחמיר בזה, עי"ש ובקו"א, אך לעומת זה הבאתי תשו' שע"צ או"ח סי' ל"ו, שכתב להקל בזה והן אמת דבתשו' מהרש"ם דחה דבריו, אולם בתשו' מהרש"ם בהשטות הנדפסות בח"ג כ': "בענין הבראזע פולווער, שאסרתי לעשותו בש"ק, אח"ז כתבו אלי רבנים, כי מצד אי' מבשל כיון שאינו מגיס בכף בקדירה מבושלת ליכא חיוב ואי משום מוליד י"ל למ"ש הט"ו בסי' ש"ך ס"ק ט' ומשום עובדא דחול יוכלו לעשות ע"י שינוי שיתן המלח (הבראזע) מקודם לתוך המים ואח"ז ישפוך החומץ וכיון שהעולם נהגו להקל ובשע"צ הסכים להתיר בטלה דעתו, עכ"ל, ועיי' בדעת סי' ל"ה סק"י בשם רשד"ם לפי שהקב"ה חותמו אמת מחויבים לקיים האמת אפי' לקולא ובפרט שיכול לשתות המים בלא"ה ולא דמי להנך דסי' שי"ח, כמ"ש בשע"צ, דאי אפשר בלא תקון ועיי' מהרש"ם ח"א קס"ד, דיותר למזוג יין חי ויין שרף חזק במים בשבת, משום דהיכא דאפשר בלא תקון מותר לתקן כסברת השע"צ הנ"ל, אמנם העיד לי מר חמי הגאון מטארנאליא שליט"א (בעהמח"ס חמודי אפרים) בשם רבו הגה"צ מוהר"ש גינס ז"ל מאבראהאם, שהיו עושים לו מע"ש בקבוק גדול (סאָדאפּלאַש) עס בראזע ושתה מזה כל השבת, לפי"ז כל בע"נ המחמיר בזה, בודאי לא נקרא הדיט ותבא עליו ברכה (ואך לענין המחמיר בדבר המותר יש להעיר מיומא ז', דאי טומאה הותרה בצבור לא מהדרין אטהורים וצ"ע) ועיי' בוילקט יוסף מחברת ד' סי' כ"ו, שהגאון מאיללאק ז"ל מתיר ג"כ בזה, (המשך יבא).

ישראל וועלין רב דק"ק מינניע,

רב שעורי דחברה ש"ס.

תופס ישיבה ומ"מ דקה"י בודאפעסט.

ב"ה נאוואסעליין, סי' ס"ח. (המשך לחוברת ד', סי' ס').

גם הקשה מהא דקיי"ל בנדה ס"ב יכול לצאת ומקפיד עליו ד"ה הבית טמא, והטעם דהוי כיוצא ועומד בפ"ע והבגד בפ"ע; ובנ"ד אין לך מקפיד כופין יותר מזה, שנקנה בזול ולהוציא את סם המות ממנו והרי הוא יכול לפיכך הוציא דמי, הביטו נא וראו, כמה הנצחון עושה, ששם עיניו אל כתב, "שהחליצה ידים שיצא והעלים עיניו מהאיש הישראלי, הקונה אותו קודם לה לחלץ מא"י לחו"ל", גנבי ישראל, אשר אדרכא הם מקפידים, שלא יצא לה לילך מא"י לחו"ל.

בפסח. כי אטו ברשיעי עסקינן. שירצה להשהות חמץ בביתו בפסח? וכיון דקפיד, שלא יצא, בודאי כלא יצא הוא ודבריו בטלין ומבוטלין. אמנם, אף שגם לדעתי ראית הגאון הרי"ל צירלסון חלושה היא, יען כי קשה לצייר בדמיוני, אשר ע"י הכימא יוכל להתהפך החלב לדם כבראשונה. אך מלבד גם מחלב לא ילפינן דחדוש הוא וכמ"ש המג"א בסי' רט"ז, אך מלבד שהדבר מסתבר בעצמו, שלא אכפת לן במה שיוכל להיות לעתיד וכל דבר דיינינן כדהשתא, אביא עוד רא"י לזה והוא, בפסחים מ"ה גבי כופת שאור שיחדה לשיבה בטלה וכתבו התוס' שם, ד"ה כופת: ונראה לר"י, דכי היכא דפליגי לענין טומאה כו' ה"נ פליגי גבי חמץ, ופי' המהרש"א ז"ל דבריהם דה"נ פליגי גבי חמץ, דלרבנן כופת שאור זו, שיהיה לשיבה ומבטלה מחמץ, שוב אח"כ ע"י שינוי מעשה בעלמא בטלה להיות כלי וחזור לחמוצו ולר"י בעי שינוי מעשה לקלקל, ע"ש. הרי, דאף שיוכל ע"י שינוי מעשה לחזור לחמוצו, כ"ז שלא הי' השינוי מעשה בטלה מחמץ. גם ביו"ד סי' קכ"ג לענין יי"נ מצינו, שכתב שם הרמ"א ויין שנשרף אין בו משום מגע עכו"ם וכותב הש"ך שם בס"ק י"ב בשם הג"א מאו"ז פ"ב דעכו"ם, דאחר שנמחה יש בו משום מגע עכו"ם, הרי דלא משגיחין במה שיוכל להיות. — ומה שהק' עוד, דהא ראוי לחמץ בו, יעיין ג"כ בתשו' נוב"ת סי' נ"ז, שכ' דבנפסלה לאכילת כלב אפי' ראוי לחמץ בה כמה עיסות בטלה וא"צ ביעור; והוכיח כן ברא"י ברורה, ובפרט בנ"ד, דידוע דעת הפ"י בתשובה באו"ח סי' י"ג ד"ש אינו אלא חמץ דרבנן וגם עיין בתשו' מהרש"ם ח"א סי' קל"ז, שכ' ד"ש שלנו נעשה יותר ממינים שאינם חמוצים, פ"פ וקטניות וכדומה וחלק המתהווה מתבואה חמוצה הוא רק לשליש ולרביע משאר המינים ובטל ברוב קודם הפסח בודאי אין להחמיר כ"כ. — ובס' מנחת משה בקונט' חקת הפסח דין נ"ב, בדבר השמן למאור שהמציאו באמריקה, שהוא עשוי משפיריטוס מעורב עם טרעפעטין מחצה על מחצה כתב, דההיתר פשוט לדעתו, דהדעת נותנת, דמסתמא נפסל מאכילת כלב והוי כחרכו קודם זמנו, דמותר בפסח, ע"ש.

בהא סלקינן, דהסערה קמה לדממה, ואם כי בניי קדושים המה ומחמירין על עצמם בפסח אפי' בחומרא שאין בה כמש עפ"י ד"ת, אולם עפ"י ד"ת הדין אמת כמו שפסק הגאון הג"ל.

משה ברי"ל אב"ד.

ב"ה קניהיניטש, סי' ס"ט.

בבול"ח סוס"י מ"ב: „הסופרים, שאין נוהרים לתפור קודם את התפלין ואח"כ לעשות הקשר, ראוי לגעור בהם" ובסי' מ"ט מביא מכ"מ וכבר קדמו באור"ח סי' ל"ב ס"ק ק' וסיים נכון להחמיר. — ראיתי בס' זבד טוב מהסופר המפורסם, חו"פ, מהר"ז ז"ל, בן הסופר המובהק, הצדיק ר' נתנאל מראהטין ז"ל, שהוא כתב ס"ת להרה"ק מהר"ש זצ"ל אבד"ק בעלזא מביא ע"ד קסת הסופר מעשה רב, שהגה"ק מו"ה ארי' ליבוש זצ"ל אב"ד מאשציסק אמר לו, שאין בזה משום תולמ"ה וגדולה מזה פ"א בדק לו תפילין והניח הפרשיות בבתיים חדשים ושאל אותו אם להתיר הקשרים ואמר שא"צ, דא"כ

ה' צריכים להתיר הקשרים בכל יום. ב) בסי' מ"ג לענין תולמ"ה בס"ת בשם הגה"ק בעל ד"ח, עיי' פנ"י סוכה י"א, דבכל המצות אמרינן כן ועיי' ס' משנת אברהם שער התשובה, דף פ"ב ובפנים סי' כ"ב ס' ט"ז סי' י"ז ותשו' מהרש"ם ח"ש סי' רי"ז ובמפתחות לח"א אורח ס' נ"ב והרי בשמים ת' סי' ו'.

דוב הלוי קיממעל חופק"ק הנ"ל.

ב"ה ירושלם, ת"ו, סי' ע'.

במס' מע"ש פ"ד, מ"ב : פודין מע"ש כשער הזול ופי' בירושלמי הובא בחו"ט שם, מפני שכתוב בו ברכה, ואין לו פירוש לכאורה וגם במ"ד מערימין על מע"ש מטעם הנ"ל ופי' הפ"מ אינו מובן. ונ"ל ע"פ דאיתא בחולין ק"יח, כל מ"ע שמתן שכרה בצדה, אין ב"ד שלמטה מוזהרין עליו, ולפי"ז י"ל, כיון שכתוב בו ברכה מסרה התורה לבעה"ב כפי רצונו וליכא אזהרה ע"ז רק בדרך עצה טובה שיהי' לו ברכה. ב) גסתפקתי העושה מצוה אחת — כגון נחום אבלים, שיושבים כאחד איזו אבלים, אם נחשב זה רק למצוה אחת או מאחר שכל אכל ואכל מתנחם ממנו נחשב זה לכמה מצות לפי סכום האבלים. ונ"מ לענין דחי' למצוה אחרת ולא עיינתי בזה עדיין ומוסר אני זה לחכמים וגדולים, שיבררו זה בבול"ח המפורא.

אברהם צבי ברודנא.

ב"ה יורבורג, סי' ע"א, "דבר פלא".

הגאון בעל שלשת הקבלה במח"כ טעה בדבר משנה, עיי' מש"כ בדרוש על יצירת הולד, דף ל"ו, בחושבו רמ"ח איברים כ' וז"ל : שנים במפרקת והוא החוליא שאחורי הראש, שקושר הראש עם הגוף, עכ"ל. והוא תמוה מספ"א דאהלות במרפק ולא במפרקת, שמנה שבצוור השנוים שם הם אברי המפרקת והמרפק. דשם הוא "הקורו" דשבת צ"ב ע"א וערכין י"ט ע"א ובמרפק זה יש שני אברים וכן בידו האחרת הרי מאה ואחד מצד זה וכן ק"א מצד האחר בידו האחרת, הרי, שביד מיירי משנת ספ"א דאהלות.

אברהם דימאנט אב"ד.

ב"ה סוקולובקה (פולניה), סי' ע"ב.

בבול"ח שנה ששית, סי' קנ"ב כתב הגאון מדוקלא, לתרץ מה שהקשו על הרמב"ם, דמונה המצוה לספר בליל ט"ו, מאי מעליותא דליל פסח מכל הלילות, שנפ"מ שבכל לילות סגי אם מזכיר אפילו אחר חצות וכאן הקפידה התורה, שיהא קורם חצות. לא ידעתי מאי קאמר, מה יאמר אליבא דהרמב"ם, הא הוא סובר, דאכילת מצה היא כל הלילה (עיי"ש במנ"ח) ודאי מצוה זו לספר ביצ"מ ג"כ כל הלילה והדרא הקושיא לדוכתא, מאי מעליותא דליל ט"ו ? לכן נראה לפע"ד לפמ"ש תשו' הב"י חאו"ח סי' י"ב סק"ב על הרמב"ם מה טעם לא חשיב כמנין המצות להזכיר יצ"מ בכל יום, משום דהרמב"ם יוכיח, דכונת הקרא למען תזכור היינו בשעת קר"ש מזכיר ג"כ היום הזה וליה מצוה בפ"ע רק מצוה המסתעפת בשעת שנעשה חיוב אחר יזכיר ג"כ זאת, לכן ל"ה מצוה בפ"ע, רק נכללת, ע"ש. ולפי דבריו שפיר יש מעליותא

מעליותא בליל ט"ו הוי מצות יצ"מ בפ"ע, משא"כ שאר הלילות ל"ה מצוה בפ"ע, רק נכללת בקר"ש, ועוד י"ל, דמעליותא בליל ט"ו להרבות ביצ"מ, כמו שנאמר: כל המרבה לספר הרי זה משובח, משא"כ בשאר לילות, עיין בפרמ"ג בפתיחה כוללת, ה' קר"ש, אות ד', שכתב, שבכל השנה הוי מ"ע דיצ"מ רק ביום ובלילה ל"ה רק מצוה בעלמא מה"ת ובפסח בלילה הוי מ"ע מה"ת, ועיין בצל"ח ברכות כ"א יצ"מ בכל הלילות ל"ה רק מדרבנן ונפ"מ ספק אם אמר הוי ספיקא דרבנן ולקולא, ומה שהקשה שם עוד הרב הנ"ל על החנוך, שכתב במצוה ש"ל, מעשה עמלק סגי בלב ובמצוה תר"ג כתב מש"ס מגלה דזכירת עמלק צ"ל בפה, כן הקשה בתשו' מהרי"א אסאד סי' רל"א ונראה דכוונת החנוך במצוה ש"ל בזכירת יצ"מ קבלנו שהיא בפה, אע"ג דכתוב רק זכור לבד ובשאר הזכירות משום חיתת זכור לבד הוי סגי בלב, רק משום דאיכא לימוד מלא תשכח ולדינא מודה החנוך, דזכירת עמלק היא בפה.

אברהם אלטיין ראב"ד פ"ק:

ב"ה אונגוואהר, סי' ע"ג.

ראיתי מש"כ בסי' יו"ד, לכאורה דבר חכמה אמר, אבל צריך להבין, דלפי"ז גם התוס' לא הקשו כלום, דגילף מרוצח גופא דילמא טרפה וטרפה שהרג פטור, דילמא איירי שהרג בפני ב"ד ועיין בצל"ח שהביא בשם בנו הגאון ר' שמואל לאנדא ז"ל ליישב קושי התוס' כן, וא"כ מה קאמר? אבל ראיתי בסי' א' שהביא, שידידי הרב הגאון החסיד מו"ה שאול ר"ב נ"י אב"ד בראצפערט תמה מאד על הצל"ח ז"ל, דלגבי רוצח א"ל כן דקרא מפורש, שאפי' עדים ירצח הרוצח וגם שלא בפני ב"ד וא"כ שפיר הקשה התוס' וא"כ שפיר כתב הכותב ליישב ס' קול יודא ואיני יודע אם זה הי' כוונתו, כי הי' צריך לפרש דבריו. — ב) בסי' קכ"ט כ' הגאון ר' אברהם דימאנט, שנעלם חיו מהריטב"א משנה חולין פ"ז, הנה בעיקר הדבר קדמו הח"ס ז"ל בחי' לעי' דף ו': הובאו דבריו בשו"ת עה"ב או"ח סי' קנ"ד ועיי"ש, שגם הוא הק' קושי' עצומה.

שמואל זאב של'עזינגער.

ב"ה גראסווארדיין, סי' ע"ד.

קיימ"ל בעדים זוממין הרגו אינן נהרגים וילפינן מכאשר זמם ולא כאשר עשה, וקשה לי, אמאי אין נהרגין והלא מקרא מלא יד העדים תהי' בו בראשונה להמיתו וכו', עיי' סנהדרין מ"ה ע"א וגם מעבב בדיעבד, דקיימ"ל נקטעה יד העדים פטור, כסנהדרין מ"ה ע"ב, א"כ נהי דאינן חייבין לאחר ההריגה משום עדים זוממין, עכ"פ לחייבם משום מעשה ההריגה, דהם ידעו בעצמם, דהרגו ע"י שיקור עדותם וליכא למימר דעל מעשה ההריגה אין לחייבם משום דלא התרו בהו ועדים זוממים לא בעינן התראה, עיי' אלו נערות, זה ליתא והרי יכלו להתרות בהו לפני מעשה ההריגה, דבשלמא בשעת העדות ליכא להתרות, דלמא פרשו ולא מסהדו, כמש"כ שם בגמ' דאלו נערות, אבל לאחר העדות כאשר עושים מעשה יכול להתרות בהם, ולכאור' י"ל, דהוי שנים שהרגו דפטורים, כמבואר בסנהדרין ע"ח ע"א, אבל

אבל עדיין קשה, לריב"ב דס"ל, דהכהו בזה אחר זה ומת, האחרון חייב וכאן
הוי בוא"ז עיי' סנהדרין מ"ה ע"א וא"כ אם מת במעשה הראשון לחייב
ראשון וזה ק' בין לרבנן ובין לריב"ב, ואם מת במעשה האחרון ק' ליב"ב
לחוד? ונראה דלכ"מ, דקיימ"ל דאם העידו העדים דחייב מיתה אף אם חזרו
בהו אח"כ ואמרו עדות שקר הועדנו, דנהרג, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר
ומגיד, עיי' סנהדרין מ"ד ע"ב, א"כ מעשה ההריגה שלהם ע"י כפיית ב"ד,
א"כ אין לחייבם על מעשה ההריגה דע"י כפיית היא.

שמואל קליין.

ב"ה פראנקפורט ע"כ מיין, ס"י ע"ה.

ראיתי בבול"ח שנה ו', ס"י קע"ז, אות ג' הק' למה לא העיר הרמב"ן
שהראב"ע כ' טעם נגד ההלכה? הנה הרמב"ן משיג רק במקום שפשט המקרא
של הראב"ע לא נראה לו, אבל אין לו ענין, אם הראב"ע ז"ל אומר נגד
ההלכה, עיי' ויקרא י"א, ח' ובנבלתם לא תגעו כ' הראב"ע ז"ל: "והנה
הנוגע בזדון יש עליו מלקות, כי הוא עבר על ל"ת", נגד הגמ' ר"ה י"ז
ע"ב, ואפשר כוונת הראב"ע ללחום מלחמת מצוה נגד הקראים, בהראם להם
טעותם ושמא גם בזה כיון לומר, לדעתכם יתחייב מלקות הנוגע בנבלה וזה אי
אפשר. (ב) ויקרא ט"ז, י"ח, עה"פ ויצא אל המזבח אשר לפני ד' פ"י הראב"ע:
"זה מזבח העולה" ועיי' יומא נ"ח במתני' שפ"י חכמ"ל זה מזבח הזהב
ופ"י זה צע"ג, כי לו עשה הכהן כהראב"ע, כי אז הי' מביא ערבוביא
בעבודת יוהכ"פ.

מרדכי שרגא מארקוס.

ב"ה קייסינוב, ס"י ע"ו.

במס' מע"ש פ"ה, מ"ג, בענין פדיון כרם רבעי כ' הרע"ב: אף שלא מצינו
פדיון כ"ר בתורה בפ"י מכל מקום דרשי קודש חילולים חילולים, וצ"ע מדברים
כ', ו': ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו וגו' ואיש אחר יחללנו; וכן
בדברים כ"ה? ומצאתי בהגה' רא"ם הורוויץ, בש"ס ברכות ל"ה העיר בזה
ותי' דהרלב"ח [וראב"ע] פ"י מל' חלילים, שדרכם הי' לחול בכרמים, ועיי'
רמב"ן שהרכיב שני הפירושים, וצ"ע למה הגיחו פסוקים אלו, שמשמען יותר
משמע פדיון לחולין ל' חלילה לך (בראשית י"ח) מל' חלילים כבחי' ולדרוש
חילולים חילולים שפשוטו כמשמעו אינו משמע כן, ועיי' תוס' ב"ב ק"ג ד"ה
תרווייהו כתבו, דלפעמים אגב חורפא ואגב ריהטא שכחו מקרא כתוב ומלבד
שאין תירץ זה מיושב על הלב אחרי אמאי לא הביאו התוס' גופיהו הא ראי' וצע"ג.

יוסף לערנער מגאליץ.

ב"ה שעיל"ע, ס"י ע"ז.

מש"כ בבול"ח שנה ז', ס"י י"א כתוב הדור הוא בשו"ת רע"א ת' ס"י
קמ"ח, ומש"כ בס"י י"ח אות א' יעיי' ביו"ד ס"י ר"מ ס"ק י"ח בהגה —
ומש"כ שם אות ח' עיי' תה"ד בפסקים וכתבים ס"י ק"ח, (ב) עיי' ש"ס ע"ז
כ"ב, דהק' ותיפ"ל משום ולפ"ע והנה כאן איירי בלפ"ע דרבנן, עיי' טו"א
חגיגה ד' י"ח באב"מ ועיי' ח"ס בספר הזכרון ובש"ך יו"ד קנ"א ועיי' ש

בדג"מ

בדג"מ דבמומר ל"ש לפ"ע דרבנן וכאן הכותי כמומר דאמרין ל"י ולא ציית ומאי הק' הש"ס?

מאיר ב"ן מיללער.

ב"ה גראסווארדיין, ס' ע"ח.

אמר ר"ה פתילות ושמים וכו', אמר רבא מ"ט דר"ה כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה (שבת כ"א, ע"א) והקשו התוס' ד"ה ומותר, מנ"ל לרבא דלמא גם בשבת הטעם משום דכבתה זקוק לה? ונלענ"ד ליישב קושיית התוס', דהנה הפ"י הקשה מדאמר ר"ה כל השמני' שאין מדליקין בהם וכו' אין מדליקין בהם בחנוכה ובכלל זה גם שמן שריפה ומדוע יהי' אסור בשמן שריפה הא נמשך אחר הפתילה והטעם בשמן שריפה משום שחל בע"ש שאין שורפין קדשים ביו"ט וזה הטעם לא שייך בחנוכה ועיי' בישועות יעקב באו"ח ס' תרע"ז ס"ק א' שכ' כיון דאמרין בשבת כ"ד ע"ב דשרפת תרומה כשרפת קדשי' וא"כ כמו דאין שורפין קדשים בלילה כן אין שורפין תרומה טמאה בלילה עיי"ש. והנה אנן קיי"ל כרב דאמר מדליקין בהם בחנוכה, כמבואר בס' תרע"ג ס' א' וצריך להבין מדוע ידליק בשמן שרפה נר חנוכה הדולק בלילה וא"כ שורף קדשים בלילה? ונ"ל דהנה הנ"י הקשה בב"ק כיצד הרגל כיון דקיי"ל כמ"ד אשו מטעם חציו א"כ מה שדולק והולך אח"כ הרי' כאלו הדליקו המבעיר, א"כ איך מותר להדליק נרות בע"ש שיהי' דולק והולך הא הוא כאלו הדליק אח"כ ותרין דבדואי נחשב ככחו של המבעיר, אולם חשיב כאלו עשה כל הפעולה ביום ע"ש וא"כ נר חנוכה כיון דמותר להדליק סמוך לשקיעת החמה אם מדליק בשמן שרפה ידליקנו בסוף היום ומה שדולק והולך נחשב כאלו הבעיר מבע"י והוי כאלו עשה מעשה השרפה ביום וא"כ שפיר קאמר רב דמדליקין בשמן שרפה וא"כ ר"ה דאוסר להדליק בשמן שרפה צ"ל דסובר דהוי כמדליק בלילה ואינה נחשב כאלו עשה כל המעשה שיעשה אח"כ מכחו מבע"י וכיון דלית ל"י לר"ה אשו מטעם חציו שוב בנר חנוכה בשעת ההדלקה הוא דעשה המצוה ואח"כ אינה נחשב רק כחפץ של מצוה ממילא מותר להשתמש לאורה כמו שמותר להשתמש בחפץ של מצוה המבואר בטווא"ח ס' כ"א לענין צצית ודוק.

ליפא שווארץ בהה"ג ר' מנחם זצ"ל.

ב"ה סאטמאר, ס' ע"ט. "אמרי ישכר".

הש"ך בס' ק"י ס"ק ס"ג, אות י"ג הביא בשם האגור, דכל ספק ספקא שלא תוכל להפכו לא מקרי ס"ס וכו' והקשה הש"ך ע"ז באות י"ד וז"ל: דהא כתב הרשב"א בחדושו פא"ט ריש ד' מ"ד והב"י מביאו ס' נ"ז, דבנמצא צפורן של ארי יושבת לו בגבו וספק אם נכנס הארי או לא מותר מס"ס, ספק לא נכנס ואת"ל נכנס שמא צפורן זה לא מיד הארי הוא, אלא בכותל נתחכך עכ"ל והשתא הא אינו מתהפך, דליכא למימר את"ל מן הארי הוא שמא נכנס עכ"ל. וקשה לי הלא כלאו הכי לא הוה ס"ס דהא שם חד ספקא הוא דאת"ל לא נכנס א"כ צפורן זה הוא דבכותל נתחכך ואת"ל נכנס שמא לא מיד הארי הוא אלא בכותל נתחכך וא"כ שם חד ספקא הוא דומיא דפתחי קטנה שכתבו התו' בכתובות ד' ט'. ונלע"ד לתרץ עפ"י דעת מהר"א, דסובר

דסובר כל שספק הראשון מתיר יותר מן האחרון מתירין ס"ס כזה, א"כ גם כאן י"ל כן, דהספק הראשון הוא שמא לא נכנס ואז יש סברא טפי להתיר ולומר, דבכותל נתחכך מאת"ל נכנס והבן.

ישכר דוב לייפער

בהרב הצדיק מו"ה אהרן משה שליט"א מפה.

ב"ה וינה, סי' פ'.

בתשו' זכרון יהודא (מהגאון מסאטמאר וצ"ל) בסוס"י קט"ו, הקשה על המשנה פסחים מ"ט ע"א, י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת, דברי ר"מ וחכמים אומרים בזמן וכו', ע"ש. וקשה הא חכמים ס"ל בריש כל שעה, דמפרר וזורה לרוח, האיך יעשה בשבת הא הוי אב מלאכה, ע"כ, ע"ש. ובמכת"ה נעלמו ממנו דברי הב"ח בטאו"ה הל' פסח סי' תמ"ד, ד"ה ארבעה עשר וכו', שכתב שם, דמפרר וזורה לרוח לא הוי מלאכה, אלא מה דפסקינן, דמבערין מלפני השבת הוא רק מפני טורח בשבת שלא לצורך, כיון דאפשר לבערו מלפני השבת, דלפי זה ראוי לנהוג לכתחלה לבער הכל מלפני השבת וע"י שויר, אבל אם עבר ושכח או נאנס מבערין גם בשבת, ע"כ, ע"ש. גם ראיתי בהגהות "מראה כהן", מהגאון מוהר"ש מוילנא וז"ל (ש"ס ווילנא) על רש"י בפסחים ה' ע"ב, ד"ה שמע מינה וכו', דאי השבתתו בכל דבר ס"ל, לוקמי' ביו"ט ויבערנו בדבר אחר יאכילנו לכלבים וכו', ע"ש. והקשה הא חמץ אסור ליתן אפילו לכלבים של הפקר, כמבואר בירושלמי, ותירץ, כגון שחל יו"ט ראשון בשבת ואסור לפרר החמץ משום איסור טוחן, או מותר להאכיל לכלבים מטעם עדל"ת, דעשה דתשביתו דוחה ל"ת דאיסה"נ, ע"ש, א"כ לפי"מ שהבאתי דברי הב"ח הנ"ל, דמפרר לא הוי מלאכה, א"כ אמאי עשה דתשביתו דוחה ל"ת דאיסה"נ, הא אפשר לקיים שניהם ולפי"ז הדרא קושי' לדוכתא כנ"ל, אולם י"ל עפי"מ שכתב המלא הרועים במערכת עדל"ת אות כ"ח, דהא דקיימ"ל כל מקום שיש עשה ול"ת אם יכול לקיים שניהם אין עדל"ת, הוא דוקא, היכא דיכול לקיים שניהם בהיתר גמור, אבל היכא דאי אפשר לקיים שניהם אלא ע"י איסור קצת, לא חשיב תו יכול לקיים שניהם, ואתי עשה ודחי ל"ת, א"כ כניד"ד, אם יפרר בשבת החמץ יש בזה קצת איסור, דהיינו טורה בשבת שלא לצורך כנ"ל, ע"כ עדל"ת ומותר להאכיל לכלבים, כפירש"י וא"ש.

ב"ה קאפרעשט, סי' פ"א.

רבנו הפמ"ג ז"ל פסק בהקדמתו לכנ"ח ובריש סי' פ"ז, שהיום דצלי הוי בכלל בשול, אבל טגון אינו בכלל בשול, ע"ז כתב היד יהודה, שדבריו מגוחכים, כיון דצלי טבעו על גחלים לא בקדרה הוי בכלל בשול וטגון, שכל פעולתו בקדרה אינו בכלל בשול, עיי"ש. ובמחילה, שגיאה פלטתה ממנו ואדרבה ראוי לד' הפמ"ג מפסחים מ"א, איכא בינייהו צלי לקדרה; ונדריים מ"ט, ר' יאשי' אוסר ועיין בר"ן שם ודברים ט"ז, ו', שצלי אש קרוי בשול, הרי קראוה צלי ובכ"ז פעולתו בקדרה, אבל טגון פעולתו במחבת ואנן בקיאים בהבדלה של קדרה למחבת ותמיהתו דתויה, אכן להלכה עיין פר"ח ופמ"ג, חכמ"א כל"י וסולת למנחה כלל פ"ה, בשם תויו"ט, שדעת כלם, דצלי אסור

אסור מה"ת. ברם, הפר"ת והחור"ד בסי' פ"ז ס"ל, דצלי אינו אסור מה"ת ובב"ח ע"י טגון, דעת הפר"ח וחכ"א, דהוי מה"ת, אבל המנ"י ומהר"ם שיף צדדו לקולא — והפמ"ג בסי' פ"ז כתב להתיר בהנאה בהפ"מ, איברא, שטגון אסור מה"ת. עיין נוב"י"ת, סי' כ"ט, שהביא פסקי המהר"ם שיף ופמ"ג וציין, שאין להקל בטגון ואסור בהנאה.

משה ליבסאג.

כ"ה זמיגראד, סי' פ"ב.

בבול"ח שנה ד', סי' תתקצ"א העיר על ספיקת הח"ס מהר"מ בפהמ"ש ערכין פ"א, עיי' בס' בית האוצר כלל פ"ז, שנסתפק בזה והביא ד' הרמב"ם. — (ב) בבול"ח סי' תתקל"א העיר על העיר בנימין מיבמות ק"א, נ"ל ע"פ מש"כ בנחלח בנימין מצוה י' אדם וכו' באהל, דעכו"ם אין מטמאין באהל, דאין קרוין אדם, כך נמי במגע, דכ' וכל אשר יגע ע"פ השדה בחלל חרב או בעצם אדם דרשינן ג"כ אדם למעוטי עכו"ם, דאין מטמאין במגע ועיי' בתשו' מהר"א הלוי ח"ב סי' קנ"ט. — ג) בשנה ו' סי' נ"ב העיר על רבינו בחיי פ' ויצא, עיי' בס' בי"צ יו"ד ח"ב סי' ע' ובתשו' בי"ש אה"ע סי' ו' בהגה.

נפתלי ברוינפערד.

דברי חכמים וחידותם.

סי' פ"ג. פתרוני הה"ת שבחוברת ג', שנה ו', סי' נ"א.

א) לה"ת אות א': עיין יו"ד סי' קנ"ז ס"א וב'.

שלמה ברוך שטערן, האנשאווייז.

ב) לה"ת אות ב': משכח"ל ע"פ מש"כ הנובי"ת, או"ח סי' ס"ג, בעבר ומכר חמצו בע"פ אחר חצות, כזמן שכבר אינו ברשותו, דבכסף אינו יכול להקנות רק במשיכה קני מתורת הפקר. יחיאל משה אלטר, ווארשא. וכן העיר הרב החר"ף מו"ה אברהם יונתן גפן מפראג.

ג) לה"ת אות ג': שטר שנכתב על הלואה אחת ונפרע, אינו יכול לחזור וללות בו, אפי' אם הכל ביום א', שאינו מוקדם. (ח"מ סי' נ"ו).

צבי מאשקאוויטש, מארגהיטא.

וכן העיר החו"ב מו"ה יעקב זינגער מרישא.

ד) לה"ת אות ד': באלמנה שתבעה כתובתה בב"ד, אין לה עוד מזונות, אפי' לא פרעה, אבל אם לא תבעה בב"ד לא הפסידה. (אה"ע סי' צ"ג).

יעקב זינגער, רישא.

לה"ת הנ"ל: בטענו הטים והודה לו בשעורים פטור אפי' מדמי שעורים וכו' ובלא תביעתו הוא חייב לשלם לו שעורים וע"י תביעתו פטור מדמי שעורים. (ח"מ סי' פ"ח).

צבי מאשקאוויטש, מארגהיטא.

ה) לה"ת אות ה': עיין ח"מ סי' שנו'. — הנ"ל.

ו) לה"ת אות ו': פתר הרב החר"ף ר' שמואל האגער מוינה, בגיד הנשה שהוא אסור מה"ת לבטל ברוב ושומן הגיד שהוא רק מדרבנן וצריך ס'

ס' לבטלו. והחויב מו"ה צבי מאשקאוויטש ממארגהיטא פתר מחולין פ"ג מ"ד.
(ז) לה"ת אות ז': מותר לזמן את העכו"ם בשבת ומותר ליתן מזונות
לפניו וביו"ט אסור. (או"ח סי' שנה). — עוד י"ל עפמ"שכ הרה"ג מו"ה
גרשון האגער רב בוינה בבול"ח שנה ו', סי' מ"ג, דבענין נשואין יו"ט
חמור משבת, אף דבסי' של"ט דלמי שלא קיים מצות פו"ר שרי, אבל ביו"ט
כ' בבול"ח שם סי' מ"ג, דביו"ט יהי אסור בכל גוונא, מדסתם הש"ע דביו"ט
אסור משום דאין מערבין שב"ש, אבל כבר הערתי שקדמו בפרישה או"ח של"ט.
יעקב זינגער, רישא.

לה"ת הנ"ל: י"ל עפמ"שכ המהר"ם שבת קל"ב, דשבת ל"ה רק ל"ת
גרידא, וא"כ היכא דעביד מלאכה במקום מצוה, דביו"ט אסור, דאין עדלתו,
משא"כ בשבת, עוד י"ל עפמ"שכ תוס' ביצה כ"ט, ד"ה המביא.
צבי מאשקאוויטש, מארגהיטא.

(ח) לה"ת אות ח': ע ש י ר, נוטריקון: "ענינים, "שנים, "ידים, "רגלים,
איש שהוא שלם באברים ובריא הוא עשיר אמתי. שמואל האגער, וינה.
וכן פתר הרה"ג מו"ה ירמיה העלמאן שו"ב בליאובה.
לה"ת הנ"ל: כל מי שיש לו אשה נאה במעשים (שבת כ"ה); תמיד
ל"ב). צבי מאשקאוויטש.

סי' פ"ד. פתרונים ל"ה"ת 'שבתוברת ד', סי' ס"ד.

(א) לה"ת אות א': משכ"ל ע"פ שכ' באו"ח סי' ש"מ, דאסור לשבור
עוגות שכתובות עליהן אותיות.

דוד הלוי שטערן מלבוב.

וכן העיר הרב החר"ף ר' בונם וויינבערגער מלאנדאן.

(ב) לה"ת אות ב': ע"פ שכ' בשו"ע חו"מ סי' קל"ז עיי"ש.

יוסף חיים גליק מסיגעט.

וכן העיר הרב ר' יצחק יונה שווארץ מאנטווערפען.

(ג) לה"ת אות ג' העיר החר"ף מו"ה משה ליכטסאג מקאפרעשט מחולין
מ"ד: חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ועיי' יו"ד סי' רמ"ב ס' נ"ד
בש"ך אף שהתיר אינו מותר. וכן העיר ר' יעקב יוסף ג"ש מטורקא,
והחר"ף ר' אלעזר לייזער לאנדא מאשפצין העיר מסנהדרין י"ב שאם אף
שדנו דין אמת דינם בטל, והה"ג ר' אהרן יוסף ש"פ מברוקלין העיר ע"פ
חו"מ סי' ט' הנוטל שכר לדון דיניו בטלין אפי' דן כהלכתא.

(ד) לה"ת אות ד' העיר הה"ג ר' פנחס זעליג שווארץ מו"ץ באפאידא
דמשכ"ל בפ"ק שהלך קצת דבעי שחיטה משום מ"ע ואין טרפות פוסל בו
מטעם דאין הכל בקיאים בטריות ובעי שאלה לחכם ויאמרו דודאי עשה
שאלה והותרו לו וליכא חשש מ"ע שיבאו להתיר שאר ולדים בטריות כאלו,
וכ' הפמ"ג בסי' י"ג מ"ז ס"ק ד' וה' דבחסר ויתיר רגל דניכר לכל דטרפה
הוא ואיכא חשש מ"ע דאז ליכא למימר טעם הנ"ל שהחכם התיר לו
משו"ה הבן פקועה טרפה וכ"כ בפר"ט סו"ס ק"ז. והב' המו"מ מר זאב
ראזענבערג מסאטמאר העיר עפמ"שכ ביו"ד סי' י"ג ס' ג' ה' ו' וכן
העיר ר' גבריאל מייזעלס מוינה.

(ה) לה"ת אות ה' העיר הכ' החו"ב צבי מאשקאוויטש ממארגהיטא למה שכתב בראשית חכמה דף שס"ט: כל ת"ח צריך להיות תמיד דואג ונאנח במצפוני לבו וכו' על חורבן ביהמ"ק וכו' ויראה שמחה בפניו, כדי שיקבל כל אדם בסבר פנים.

סי' פ"ה. פתרון החידה בחיבורת ד', שנה ז', סי' ס"ה.

בש"ע אורח חיים סי' ת"מ פליגי ה"מגן אברהם" עם ה"חק יעקב", בעכו"ם שהפקיד חמצו לישראל, אם רשאי ליחן לו בחזרה, דעת המ"א דאסור, שמא יחזור וימכרנו לישראל ודעת הח"י דיותר וזה "חסד (המ"א—חסד לאברהם) ואמת (הח"י—תתן אמת ליעקב) נפגשו—פליגי אהרדי, ובא הפסקן הענקי בעל ש"ע הרב מלאדי וכתב בסעיף י"ז לחוש להמ"א וזה "חסד" נצור, ובו חתום (ע"ד בך חותמין) כדספרא דבי רב".

פותר החידה: הגאון המפורסם וכו' מו"ה שלום יוסף הלוי פייגענבוים אבד"ק לאקאטש; הרה"ג מו"ה אבא שענקמאן רב בגאלאץ; הרה"ג המפורסם מו"ה משה קאפל כ"ץ רב ברומנבקה; הרה"ג מו"ה אברהם שלמה כ"ץ רב בריסקאווע; הרה"ג מו"ה ברוך וויזנער מו"ץ בבאטיא; הרה"ג מו"ה משה ברילל רב בנאוואסעליץ; החר"ף מו"ה יואל אשכנזי מגראסווארדיין; מר שמחה קרויס בהגאון מבאדען (שווייץ); מר משה אליאש בהרה"ג מגערלא; מר ש"ג מפיעטקוב; מר יחזקאל שטערן, פרעשאב; מר אפרים דייטש, בערלין; מר ישראל עוזר ראטה, בודאפעסט; הרב החר"ף העצום ר' חיים דוד בראמבערג מלובלין; הגאון מו"ה פנחס עפשטיין מו"ץ בעיה"ק ירושלם, ת"ו; ואחרון אחרון חביב הגאון מו"ה הילל פוסק רב בטטרבונר העיר ג"כ מש"ע או"ח סי' ת"מ, חסד גימ' ע"ב, בחו"מ סי' ע"ב עיי' בש"ך שם כדעת החולקין, ואמת שלא יבא לידי תקלה, לעשות הטוב והישר צריך לשלם לעכו"ם דמיו ותבא עליו ברכה, כדסיים בש"ע הרב סו"ס זה, וזכה בגורל: הגאון המפורסם מו"ה שלום יוסף הלוי פייגענבוים אבד"ק לאקאטש וקבל בתור פרס ספר "תפארת מהרש"ם".

סי' פ"ו. היכי תמצא.

- (א) שיהי' בשר בחלב קיל משאר איסורים.
 (ב) אם האיסור בקדרה יהי' כשר ואם ניטל האיסור מן הקדרה הוא טרפה. חיים יודא שלעזינגער מו"ץ בקה"י בודאפעסט.
 (ג) כי יכה איש את עין עבדו ועשה פסח לר' לא תאבה ולא תשמע לו.
 (ד) בין אמת לשקר יש הפרש קטן. משה קאפל כ"ץ רב ברומנבקה.

סי' פ"ז. חידה.

שתיים עשרה במספר אחודים, נוסף על זה עוד שבעים ובידך פחותים לאחדים.

פנחס עפשטיין מו"ץ בירושלם, ת"ו.

אגדה

אגדה ודרוש.

ב"ה וואראנא. סי' פ"ח. (המשך לסי' נ"ג).

ועיי"ש שכתב, דהאנשים קבלו השיר בכתב ידה; וכן עד"ז ברק בן אבינועם שר לאנשים, ומה שהכאתי ממאסף בזה א"ש לשון "להם", דאי הוי לנשים לא הול"ל רק "להן" — בנו"ן. ועיי' בס' פנינים יקרים בהשמטות לפ' בשלח, בשם הילקוט, דנשים אמרו שירה קודם לאנשים, עיי"ש. ואפשר הכונה, ולא שרו ביחד, רק דנשים אמרו שירה קודם רק לבדן, למען לא ישמעו האנשים ואם שרו ל"ה הנשים מנגנים בפה רק בחופים ובכלי זמר שרו הנגון, שבו היו הנשים מנגנים. — ובס' יבא חיים דף כ"ח הביא מדרש, כשם שמשא אמר שירה לאנשים כן מרים אמרה שירה לנשים, והק' הא בפירוש כ"כ בקרא? ולענ"ד שהק' להמדרש, הא קול באשה ערוה, ותי' כמו שמשא אמר שירה לאנשים, כן אמרה מרים שירה לנשים לבדנה. אח"ז ראיתי בס' הגלגולים בפ' ס"ג, דבורה הנביאה נתגלגלה בה צפורה אשת משרבע"ה. בזמן שאמרו ישראל שירה על הים לא היתה צפורה עמהם והיא היתה מצטערת על זה ובזכות המילה שמלתה את בנה וכו' זכתה לבא בדבורה ולשיר שיר זה עיי' רוח הקודש וזה סוד בפרוע פרעות בישראל הנזכר בשירה הזאת, עיי"ש. ובודאי מה ששרתה מרים היתה ג"כ ברוח הקודש ושירה כזו עיי' רוח"ק ל"ה כקול אחר של אשה ול"ה קול באשה ערוה. אהרן גוטמאן.

ב"ה רומנבקה, סי' פ"ט.

ע"ד המובא בבול"ח סי' נ"ג עה"פ ותען להם מרים וכו' עיי' בס' בני יששכר מאמר "הלל והודאה", אות קכ"ג, דבמקום שיש גילוי שכינה אין לחוש לקול באשה ויכולין לשבח ביחד בנים ובנות ושם מפרש הפסוק ותקח מרים הנביאה, להיות שהיתה מתנבאת והי' השראת שכינה לא חששה להרהור ותען להם מרים שירו וכו'. צבי הכהן יאראשעוויטש.

וכן העיר גם הרב החריף מו"ה ישכר דוב שטאקהאמער מלערדינא והביא גם דברי הזוה"ק פ' שלח בהיכלא אחרא אית יוכבד אמי' דמשה נביאה מהימנא וכו' ושירתא דימא מזמרינ בכל יומא וכו' ותקח מרים וכו' וכל אינון צדיקיא די בגן עדן צייתין לקל נעימו דילה. — והרב החריף מו"ה מישה דוד מוסקאל מפורעשט חמה על החכמים, שכתבו בענין זה: (א) בבול"ח שנה זו סי' כ"ד, לא ראה בס' קע"ו שנה ששית, אשר הקדים אותו בכל דבריו, (ב) בס' נ"ג שנה זו, במח"כ לא זכר מש"כ בס' קע"ו הנ"ל, שהביא ד' הישמח משה והכלי יקר, גם מש"כ בשם המאסף כי בזדון אמרה מרים לאנשים ולא "להן" מה"ט דקול באשה ערוה וכו' שהוא פירש הגון הנה גם בס' קכ"ט, שנה ו' כ"כ ודחה דבריו בס' קע"ו, ואינו פירש הגון אלא טעות גמור כיון דכ' בפירוש ותקח מרים הנביאה וכו' ותצאנה כל הנשים וכו' ותען "להם" מרים שירו, הרי שהיתה מדברת עם הנשים ולא עם האנשים. אמר העורך: בעיקר הלשון ותען "להם" ולא "להן", נ"ל ע"פ שראיתי מביאים בשם הכוזרי מאמר ראשון, סי' צ"ה וז"ל: אמר החבר: הרפה לי מעט עד שאבאר לך גדולת העם (עם בני) ודי לעד שהשם בחרם לעם ולאומה

מבין או"ה וחלה ענין האלקי על המונס עד שהגיעו כלם אל מעלת הדבור ועבר הענין אל נשיהם והי' מהן נביאות". משמע שעברה נבואה מהאנשים אל הנשים ומרים הנביאה היתה מרגשת בזה וזה שדקדק הכתוב ותען "להם" מיחס הנבואה להאנשים. ב"ה הושי' ס' צ'.

שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, יל"פ כי פיליסופי יון הקדמונים הי' דרכם להפרד מבני אדם ולהרחיק נדוד ביערות ובמדבריות מקומות שאין רגלי בני אדם מצוים שם, בחשבם שזה טובה גדולה לנפש ותועלת להשגות שכליות האלקיות. נגד זה אמר הנה מה טובה ומה נעים שבת אחים גם יחד, כי אצל העמים עובדי אלילים יקשה מאד להשיג באלקיות מאשר יבאו לזה רק מצד התעמקות עיונם בזמנים הרבה ולכן צריכין לזה יגיעה רבה, אבל אצל ישראל שהם חלק אלק ממעל הוא דבר נקל מאד, כי כשיזכו יושפע עליהם מלמעלה שפע רב מהשגות אלקיות, וא"צ לחזור אחריהם ביערות ובשדות. והראי' והדמיון לזה: "כשמן הטוב" כינוי לשפע החכמה דקדושה, על הראש יורד על הזקן וזקן אהרן" שחכמה רבה מלאה ראש אהרן ומצד זה הי' בבחי' זקן שקנה חכמה, "שירור ע"פ מדותיו" והחכמה ההוא לא ביגיעה, בפרישות והתבודדות באה לו, אלא זכה שירדה לו בהשפעה משמים לפי מדותיו הטובות, כמ"ש שכל טוב לכל עושיהם, שזהו מסגולת המעשים והמדות הטובות להוריד לעושיהם משפע חכמה של מעלה. ועוד דמיון לזה, "כטל חרמון שירור על הררי ציון" והוא כטל החכמה הממלא ראש יושבי ציון כמ"ש [ב"ב קנ"ח] אורא דא"י מחכים, ולא בשביל חיי התבודדות הי' זה, אדרבה ירושלם הוא עיר חיי שלום ורעות כמאה"כ כעיר שחוברה לה יחדיו, וזש"א "כי שם צוה ה' את הברכה" ברכת החכמה "חיים עד העולם". באמצעות האחדות עם חברים טובים שזהו בחי' חיים והעדרה בחי' מיתה כמ"ש או חברותא או מיתותא [ב"ב ט"ז] וזה חיים עד העולם.

(ב) אי' במדרש שוח"ט ע"פ עליה למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בא דם, בשביל דם נדה זכה משה לקבל התורה, והוא תמי' ונ"ל ע"פ שמצאתי בתולדות יצחק (קארו) פ' מצורע שאע"פ שדם הנדה באשה הוא חולי בטבעה הוא תועלת גדולה לולד כי תחנקה האשה מן המותרות ויהי' הולד נוצר מן הדם הן והנקי לשיהי' מוכן לקבל השפע האלקי וזהו כמו שהמראה שצריך מירוק וזיכך לשיתרשמו בו הגוונים, עכ"ל. וידוע שהמלאכים טענו מה לילוד אשה בינינו, גם אמרו חמדה גנוזה תתקע"ד דורות אתה רוצה ליתנה לבנ"ד, כי חשבו שבני אדם ילודי אשה אינם מוכשרים כלל להשחיות במדרגה אליהם לקבל אור השפע החכמה האלקית. ואמנם בשביל דם נדה, שהוא גורם לזיכך האדם ולהכשירו לשפע ההוא, זכה משה לקבל התורה, ובטענה זו זכה ונצח למלאכי מעלה בהראותו להם יקר תפארת גדולת הילוד אשה שנזדכך ונצטרף ונטהר בקדושה ע"י דם הנדה.

ובדברי הרב תולדות יצחק הנ"ל יש להבין משאול"ל בכתובות [ד"י ע"ב] כשם שהשאר יפה לעיסה כך הדמים יפים לאשה, והיינו שע"י הדמים נזדכך הולד שלה ונעשה מוכשר לקבל אור ההשכלה והמדע. ומנקודה זו יובן ג"כ מ"ש שם עוד כל אשה שדמיה מרובים בניה מרובים והיינו מרובים באיכות ובמעלה. ועפ"ז יבואר ג"כ מדרש. פליאה [הובא בארץ חמדה פ' בראשית] לא חטא אדם עד שהראה לו חוה דם נדה, כי אדה"ר טען כי אם יחטא יגרום

יגרום רע לו ולבניו אחריו שימשך עליהם זוהמא ויתרחקו מהשגת אור הרעת. והראתה לו דם נדה כלומר שעייז יודככו הבנים ויהיו צאצאיהם מוכשרים להשגת האלקות.

מתתני יחזקאל גוטמאן אב"ד.

ב"ה מרשיל"ה (צרפת). סי' צ"א.

ומותר האדם מן הבהמה אין — אמר אליהו הנביא ז"ל בתדב"א ואנו אומרים זה בכל יום והוא לחזק הלבבות, שלא ידאגו על העבר ואבוד ממון, כדרך אדם דואג על אכוד דמיו ואינו דואג על אבוד ימיו. כי אין צועקין על העבר, מה שעבר אין. וזה הרמז ומותר האדם בר דעת מן הבהמה, היינו אדם הבהמי, חמור בצורת אדם הוא אין, כי האדם בר דעת יחזק את עצמו ואומר אין, מה שעבר אין. וזה ר"ת אב"ש "מה"ש "עבר" "אין" ותשועת ד' כהרף עין, "אש" "כן" "דאגה" "ר"ת אדם, היינו אדם השלם ודברי התנא הרשב"י אדם אתם קרוין אדם ולא אומות העולם הרשב"י לטעמיה בזה"ק נשא קמ"ה, ע"כ: איקמיה בארעא קדישא עלאה על יראוי דכל מאן דאיהו דחיל חטאה אקרי אדם, אימת, אמר ר' אלעזר באית ביה יראה, ענוה, חסידות כללא דכלא, עיי"ש. ובזה"ק תצא רע"ח וז"ל: אבל אדם דאינון מארי קבלה אינון לעילא מכלהו, בהו אתמר וכו'. ובתוספות לזה"ק לספר בראשית פ"ב ק"ב וז"ל: אולי יש בהם בני אדם שעסקו בידיעת שמך שהוא השם במלואו, שהוא חמשה וארבעים יו"ד ה"א וא"ו ה"א כמספר אד"ם עיי"ש. והכל מודים כי אומות העולם אין עוסקים בתורה הגלויה וכשי"כ בסתרי תורה.

כ"ד הנאנח ומבקש רפ"ש משמים

יעקב סופר בן מרים.

ב"ה פשעווארסק, סי' צ"ב.

ואותו היום ה' הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים והי' קשה לישראל כיון שנעשה בו העגל (שבת י"ז, ע"א). וצריך להבין הדמיון הנורא הזה ומשנלפע"ד עפ"מ שכתבו הספרים ע"פ דברי הזוהר דכתב: תרין אמוראי איכא בארעא זה שמאי והלל, תרין אמוראי ברקיע זה מיכאל וגבריאל, הלל הי' עניו נגד מיכאל דאיהו מסטרא דחסד ושמאי הי' נגד גבריאל מצד הגבורה ולכן שמאי עשה כדברי הלל באשר ידע שנשמתו נחצבת ממדת גבורה דאיהו גבריאל ולכן הכניע א"ע ועשה כדברי בית הלל דשורת הדין נותן, דמדת הגבורה צריך להיות מוכנע תחת מדת החסד. והנה הרמב"ן בשמות ל"ב פסוק זה כתב וז"ל: והנה אהרן אשר הוציא הצורה הזאת כי הם לא אמרו לו מה יעשה שור או כשב או עז וכו' והכוונה לאהרן היתה מפני שישראל היו במדבר חורב שממה והחורבן ושממות עולם ובאו מן הצפון וכו' כי מן השמאל תבא מדת הדין לעולם והנה במעשה מרכבה אמר פני שור מהשמאל לארבעתם, ולכן חשב אהרן וכו' עיי"ש. ומעתה יתבארו לנו דברי חכמנו"ל בטו"ד, כי כאשר הי' הלל כפוף תחת שמאי ונתגברה הגבורה על החסד דהיא שמאלא על ימינא הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל, כדברי הרמב"ן הג"ל.

אברהם יודא אדלער.

לחובבי

לחובבי קדמוניות.

מדור לכתבידיר עתיקים. פנקסי קהלות. מכתבים. כרוזים.
תקנות. מצבות עתיקות. אשר לא ראו אור עד ימינו אלה.

פרק ד.

מכתב קודש מהרב הקדוש בעל דגל מחנה אפרים, אשר כתב להגאון
הקדוש ר' נפתלי מראפשיץ, ז"ע. נעתק מכת"ק, שנמצא בידי נכדו הרה"צ
ר' מנחם מענדל מבערוזאן נ"י. נשלח אל המערכת מהחריף מו"ה אברהם אהרן
פרענקל מטארנא (פולניה.)

בעזרת"ש. שלום לאהובי א"נ חביבי וידידי ה"ה הרב המאה"ג
מעז ומגדול המופלג בתורה וביראה כבוד שמו מה' נפתלי יצ"ו.
אחדש"ה מהודענא שגיה"ק הגיעני ושם בנאמר שנתקבל רו"מ לרב
ואמרתי יהא רעוא שתרומ קרנו וכו' ויעלה למעלה ויהי' עליותיו במעלות
החכמה והתורה כי זה עיקר עלי' כמו שאמרתי בפ' שלח לך ועליתם בנגב
ועליתם את ההר נגב דא חכמה ואת ההר דא תורה ואם יעלה במעלות אלו
ישכיל ויצליח ויקוים בו הנה ישכיל עבדו ורם ונשא וגבה מאד וד"ל וה'
ישמור אותו שלא יהי' מרעכנים ואעפ"י שאין דרכי בכך לאמר דברים כאלה
אלא כשהוא דבר בעתו ובפרט לכתב דברים כאלה שהמה מתוקים מדבש
וכו' והמה חיים למוצאיהם ואם תדקדק בהם תמצא בזה דרך ה' אך אמרתי
מאהבתי אותו וראיתי במכתבו גודל השתוקקת לשתות בצמא את דברי
ומחממתי אמרתי לא אמנע טוב וכלכלתי את השורה לכתב לרו"מ ולתמוך
את ידי ולכתוב לו שורת שתים שהן הרבה ובוה תלך ותדבוק תמיד ובוה
ינצל מירידה רק הכל יהי' לו עלי'. הכ"ד מ"ה הדו"ש בלב ונפש

הק' משה חיים אפרים ממעזבוז יע"א

גם אני פורס בשלום א"נ חביבי כנפשי המפורסם בתורה וביראה ובחסידות
כבוד שמו מו"ה נפתלי יצ"ו. א"נ הק' יעקב יחיאל בהרב הנ"ל.

טעונים גניזה

י.ח.

חקירה בדבר ספר "מאור עינים" לר"ע מן האדומים.

ר"ע מן האדומים נולד במנטובה בשנת רע"א או רע"ב וחי בזמן מרן
הב"י זצ"ל. בשנת של"ג גמר ספרו "מאור עינים" ונדפס בשנת של"ד
במנטובה. — הספר הזה אך יצא התלקחה תבערה גדולה סביבו. מרן הב"י
התנגד מאד לספר "מאור עינים" וצוה לשרפו, כאשר מוסר לנו רבנו החיד"א
(מחזיק ברכה בקונ"א לסי' ש"ו סע"ה) דוקומנט רשמי ע"ד התנגדות מרן
הב"י לספר זה. הלא כה דבריו: "מצאתי בגנזי רב גדול ז"ל פתקא אחת,
שכתב הרב הגדול מוהר"ר אלישע גאליקיש וגם אשור נלוה עמו. הרב הגדול
מהר"ם אלשיך ז"ל והעתקתיו אות באות וז"ל: למען לא תהי' האמת נעדרת
אודיע

אודיע נאמנה איך הובא לפני ספר שחובר הר' עזריה מן האדומים הנקרא מאור עינים ובפתי עמדי מרעיד, כי בלי ספק המקיימו עובר משום בל יראה ובל ימצא ובכן הובא לפני מופת הדור והדרו הרב הגדול מהר"י קארו זלה"ה ואחר ימים שלח אחרי וצוה אותי לסדר כתב א' אשר יחתום בו ותורף המכוון הי' שהיו ראוי לשרוק ולהעביר באיש את ספר הנזכר בכל מקום, ושתימה על הרבנים אשר במקומו איך הניחו להדפיס ולא חשו לכבוד התורה ועיקריה ובהיות כי אני החמצתי בדבר וביני ביני חלה הרב הקדוש זלה"ה את חליו אשר בו נתבקש בישיבה של מעלה ולא יכול לחתום את ידו הודעתי את דבריו וצ"ל באמת ובכל חכמי ישראל מחזיקי האמת אדברה שלום. נאם הצעיר אלישע גאליקא. — ככל הדברים האלה שמעתי גם אני מפי מהררי וצלה"ה, נאם הצעיר משה בר' חיים אלשיך זלה"ה. הפתקא הזאת מוסר לנו החיד"א ז"ל, מלבד זה קמו לספר זה מתנגדים רבים, אשר החרימו את ספר זה, ביניהם גם הגאון האלקי הרמ"ע מפאנו ועוד מרבני אטליה. — רבנו המהר"ל מפראג בספרו "באר הגולה" (באר הששי) שפך חמתו על הספר הנזכר וכותב: "לכן ספר זה הוא בכלל ספרים החצונים אשר אסור לקרות בהם ולכל איש בעל דת תורת משה ומאמין בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ הי' הספר הזה בבל יראה ובבל ימצא ולא יביט אליו ולא יסתכל בו לא ראייה שכלית ולא ראייה חושית וכו' ומובטח אני בשארית ישראל שלא ישאירו לספר הזה שם ושארית בישראל רק ידונו אותו כמשפטו וכו'". עכ"ל. — רבנו החיד"א בספרו שה"ג מזכיר שמו בערכו, אבל לא זכר כלל את שם ספרו, לא במערכת גדולים ולא במערכת ספרים וזאת הי' ג"כ יתד נאמן, שחשבו לספר אשר מחוץ למחנה ישראל מושבו. הגאון יעב"ץ (מגדל עוז מגורה א') זלול בו מאד ובסוף דבריו כותב: ושמעתי שגם חכמי הדור באותו זמן שנדפס הספר הוא גזרו לבער אותו. — גם בספרו שאילת יעב"ץ (ח"א סי' ל"ז) זלול בו וקורא את ספרו "מַעְיָר עינים".

מן התימה, אמנם, על הרבה מגדולי ישראל, שהביאו את הספר "מאור עינים", מבלי פנות אל הדברים שהזכרנו לעיל. בין אלו שהזכיר ואת הספר הזה הם: הכנה"ג (יו"ד סי' רמ"ה הגה ט'), לקט הקמח (יו"ד הל נדוי ד' ק"ז): סדר הדורות (כמה פעמים), צמח דוד (לר"ד גאנו, כמה פעמים), מנחת ש"י (סוף זכרי'), לחמי תודה (סי' י"ט), יד נאמן (ד"ד), תוס' יו"ט (מנחות פ"י מ"ג), מגן אברהם (או"ח רפ"ד סק"ז) חת"ס (חו"מ סי' קצ"ג) ועוד. — יכולים אנו לתרץ את אותם, שלא ראו, לא ידעו ולא שמעו מהתנגדותו של מרן הב"י, הרמ"ע מפאנו והמהר"ל מפראג וצ"ל, אבל מה נענה אבתרי אלו, שנהירין להו הדברים האלה?

בעל ש"ג בזכרו את ס' "מאור עינים" כותב: "כאן צדקו דברי מאור עינים" ואומרים בשם הגאון"ק מרן שר שלום מבעלזא וצ"ל שאמר, שכוונת השי"ג, שרק כאן צדקו ד' המאור עינים, אבל שאר דבריו הנאמרים בכל הספר לא צדקו. —

כל"ז ראיתי ליתן לפני המבקרים הנכבדים ובודאי הדבר צריך עוד בירור. ישימו נא לב חכמי הבית וידונו בזה.

שי"ג, פיעטערקוב (פולניא).

סימן נ"ח.

שבת דף ל"ד. הא גופא קשיא, אמרת ג' דברים לריך ארס לוור ע"ש עם חשיכה
 דהיינו ונצטור יום אצל ספק לא ונעיר והדר תנא ספק חשיכה ונערצין
 כאן בערובי תמוזין כאן בערובי חלרות, והנה צו"ז א"ח כ"י של"ג ס"ק
 ד' הק' על ה"ס אוקרים דקוצרים דאס קבל עליו תוספת שבת דאין ונערצין
 צצין השונות א"כ אנואי לא ווקונין אידי ואידי בערובי חלרות ורישא ויירי
 בקבל עליו תוספת שבת צזה אסור וקיים צל"ע. ונ"ל צעזע"י לייסג כך דהנה
 הפנ"ג א"ח כ"י י"ז ר"ה לוור דצסק עשה הכל ווודים דפיקא לקולא
 והנה ידוע ונ"כ רס"י ז"ל ציצנות דלכן ל"ה חומר וועשה ונשום דאין
 עוכסין על עשה והנה דעת הרמב"ם דתוספת שבת אינו דאורייתא ודעת שאר
 פוסקים דהוי דאורייתא היינו עשה דתשבתו שבתכם ע"י ונ"א כ"י רס"א
 ס"ק ח' ולפ"ז א"ש דצטנוח א"כ כאמר דאיידי ונחיתן בערובי תמוזין שהוא
 חומר ונערובי חלרות ואסור לערצ ציהשו"ש א"ז א"ש אצל אי כאמר דאיידי
 ונחיתן בערובי חלרות דשרי לערצ צצין השונות ונשום דפיקא דרצנן לקולא
 ואומרים דהוי יום וסא דוושע ונחיתן דרוקא עם חשיכה אצל ציהשו"ש
 לא איירי בקבל עליו תוס' שבת זה אי אפשר לוור ונשום דחשצ צהדי גם
 הדליקו את הכר וא"כ ע"כ האמירה הוא קורס קבלה תוס' שבת ועל זון
 ווקדס כזה ל"ה לריך להזהיר את צ"צ כיון שעל תוס' שבת אין חשש איסור
 לאו א"כ דמיירי ונחיתן דלא קבל עליו תוס' שבת ואזהרה הוא קמוך לציהשו"ש
 דהוי חשש איסור לאו.

סימן נ"ט.

דנה צחולין דף י"א בתוס' ד"ה אצל היכי וכו' הק' שם וז"ל וקסין אנואי
 לא יליף ונכל קרצנות דרחי שבת ול"ה שווא יונא קרבן עריפה ונמלא
 שחלל שבת. ונ"ל דהנה צס' עין ילחק אה"ע כ"י וי"ט חקר י"ס אי רוב או
 ס"ס ונהני דוקא על חשש לשעבר אצל לא צחשצ דלהצא כונו צחזקה דוהני
 דוקא לשעבר ולא להצא כונו שו"י דשנא קידש לא אורנין שווא יקדש
 אורנין וא"כ ה"ה צרוב וס"ס ג"כ אורנין דדוקא על לשעבר ונהני אי דלנוח
 לא כן רק דוהני גם על להצא כי ז"ל צק"לור ד"ס לחלק דדוקא צחשצ
 לשעבר ולינו דקנחין על ס"ס ונש"כ צחשצ דלהצא אפשר לדון צזה כוש"כ
 צחוק' קדושין ד' וי"צ ד"ה צפירש דשיעת ר' ונחם דשנא קידש לא אורנין
 שווא יקדש אורנין והעעס הוא דק"ל דחזקה לא ונהני לצר על להצא א"כ
 ה"ה צס"ס לא ונהני לצר על אחר זון סיכול להיות לאחר זון צצירור
 סיה"י אסור וכעין שהעיר מהה"י"ט על הא דקיי"ל דאסור למכור ספק
 דדוקא לא"י אכן צספרי צאר ילחק הוכחתי דרוב ונהני לצר על ענין להצא
 ג"כ ור"י ויצמות ל"ו הכוכב יצנתו ונמלא ונעזרת ה"ז לא תנשא לרחה
 שנא לא י"ה' ולד צן קיינא ור"ה הלך אחר הרוב נשים ורוב נשים ולד
 ונעליא ילדן ולד אין פוטרי עד ט"ל לאור העולם עי"ש ואי כינא דרוב
 לא ונהני לצר צדצר דלהצא קשה דאיך ה"י וקוס לוור דתנשא לרחה על
 קנוך דהלך אחר הרוב נשים ולד ונעלין ילדן וסא תסם הוי ספק צלהצא
 דשנא לא י"ה' ולד צן קיינא וע"כ מוכח וזה דרוב ונהני לצר על ספק
 דלהצא

דלהצא, שזו ראיתי ד"ס לרחות הוכחה זו עכ"ל. ולפי"ז שפיר נותרין
קושיה החוספות הכ"ל דלכן לא ילפינן מוקדמות דדחי שצח דאזלינן
צחר רוב ונשום דשם אלל קרצנות הוי צירור על להצא כי שם יוכל
להיות סיהי' ונזכר להצא ששם נרפה על ידי שיואלא ונחט צהדקין צאופן
שהוא ודאי נרפה ונמלא שחלל את השצנה לנפער וצכה"ג אפשר דק"ל
הנפקה דלא אזלינן צ"ר והא דדחי שצח על כרחך אינו נטעם רוב רק
מגזע"כ הוא, והנה צ"י עין יחזק הכ"ל אע"ג דצחלה הראה וקום לבאן
ולבאן אך לצוקף כ' וז"ל: נחזור לענינו דשפיר הוכחת דקווינן על רוב
לצדד על דבר דלהצא ג"כ וכיון דנחצאר דרוב ונהי אף צדד דלהצא
היה ק"ס ונהי אף צדד דלהצא דהא נחצאר צחשו' הרצצ"א דק"ס הוי
כרוב ואפשר דאלים יותר נרוב כמו דרוב ונהי על דבר דלהצא ה"ה דק"ס
מועיל אף צלהצא עכ"ל. וזה נראה דלכן ונהי ק"ס אף צלהצא ונשים דק"ס
הוי כרובא לשיעור' הרצצ"א וכונו דרובא ונהי צלהצא כן ק"ס ונהי אלל אס
כאמר דק"ס ונהי נטעם דהוי רק ספיקא דרצנן אז אין הכרח דנהי על
להצא ונשום דלא נשומע נרוב. וזה י"ס ליישצ קושי' הפכ"י כחוצות צקו"א
שהק' על הפר"ח טס"ל כהרנצ"ס דק' הבקול ונדאורייתא שרי ואינו אקור
רק ודרצנן א"כ למה ל' לאהדורי אטעמא דק"ס דהוי כמו רוב הא צל"ה
איכא טעמא דק"ס ונהי כיון דצפק א' ל"ה רק א' דרצנן ע"כ כשיש
עוד ספק הוי ספיקא דרצנן ולקולא יעיי"ש. ולפי הכ"ל א"ש דלכן נהדר
הפר"ח לומר דק"ס ונהי ונשום רוב ונשום דלעצם זה אזי ונהי ק"ס גם
על להצא ונש"כ לטעם השני דהוי ספיקא דרצנן, אז אין מוכרח דנהי על
להצא. עוד יש לתרץ דכ"ו לענין אי נחתנו ק"ס לאיקור צאיסור דרצנן
דכ' הפנו"ג ציו"ד כ"י ק"י וצאו"ח כ"י שצ"ד צו"ז ק"ס ג' דזה חלוי צטעמים
אי ק"ס ונעם רוצא אז אזלינן לחוורא צס"ס לאיקורא צדרצנן ואי ק"ס
נטעם דהוי רק ספיקא דרצנן אז אזלינן לקולא יעיי"ש. ולפי"ז א"ש דלכן
נהדר הפר"ח לומר הטעם ונשום רוצא כדי דנחציר צס"ס לאיקורא צאי'
דרצנן ודוק. עוד כ"ו צין הטעמים הכ"ל לענין אי ונהי ק"ס צסכנחא
דנחצאר צפנו"ג אוח"ח כ"י קע"ג צו"ז דלהטעם דק"ס הוי כרוב אז ונהי ק"ס
גם צסכנחא יעיי"ש א"כ אחי שפיר.

סימן ס'.

הגה צגנו' דוילה דוחה שצח שחלמה ציום השומי ציום אפי' צצצח. הנה
הר"ן הק' צחקיעה שופר ולולצ דגזרינן צצצח דלמא יעצירה ד"א
צד"ה ונ"ש וילה דשריא צצצח ולל גזרינן שווא יעצירו, ועיי' צחפא"י
שהק' ג"כ בקושי' זו אוחי ל"ג שווא יעציר הסכין כשילך ללמוד למו"ל. וכ"ל
דנהה הש"ך צס"י קפ"צ דנ"י שהוא ונהל אינו רשאי ליתן את צנו לאחר
למוהלו וחייב הוא צעלמו למוהלו וצקלו"ח שם הביא ד' הצצ"ש שחולק על
הש"ך וס"ל דאז יוכל לעשות שליח ונשום ששנחמו של אדם כמותו והנה
י"ל צצצח דהא דעקרו חכמים דאורייתא צשו"ח ונשום גזירה דוקא צשופר
ולולצ ונחילה דאין יוכל לעשות שליח ע"ז רק הוי צעלמו ונחויצ לתקוע אז
לשומע קול שופר וכן צאינד כיון דלא כגי צל"ה לכן ילך אלל חכס ויהי'
מומר

אנו מביעים ברכת מז"ט לידידנ' הב' המופלג, חו"ש, זי"ר כש"ת מו"ה אברהם צבי ריעזעל נ"י, שהי' גבאי דח"מ דישיבתנו לרגלי התארושותו עם בת הגביר ר' משה אינגבער נ"י מפה, יה"ר שזווגו יעלה יפה ויעלה מעלה מעלה על במתי הצלחה. מנהלי ח"ב וח"מ בריסקווע.

מקירת לבי באתי לברך ברכת מז"ט לכבוד אהובי ידידי הב' החתן המופלג בחו"י, חריף עצום ובקי נפלא, ראש ישיבה בישיבה הרמה טאשנאד, מו"ה הערצקא בערנשטיין נ"י מק"ק קראסנא לארושיו עם בת הגאון החסיד אבד"ק מאקעווע נ"י, יה"ר שיעלה מעלה מעלה על במתי התצלחה, כעתירת ש"ב שמחה בונם דייטש מכפר מעניע.

מזל טוב לידידי הב' החו"ב, מוכתר בנמוסין מו"ה הערצקא בערנשטיין נ"י מקראסנא לארושיו. משה זאב שווארץ, וואראהל.

אמרא נאה חמה ולבבה, מזלא טבא וגדיא יאה להב' החו"ב בחדרי תורה, לו דומי' תהלה, יושב ראש בין בחורי חמד דבית מדרשנו, מר שבתי יצחק הערציג נ"י בהרה"ג מוהר"ן שליט"א להתארושותו. אהרן מעריך, טשיטש.

חנן יה יום טוב לי פה, בשמע נואמן ידידי, הגדחני ותאמר, שהגיע עת יום עלות קול בני הימן ואסף שוררי שיר מנצחים בגגינות תחת כלילת חופות, גם עדיך גיעו, ואברכה נפשך יורע הרחמן בעדך גד רבתי וינשאך עד למעלה, דברי המברכך מנחם זאב קליין.

מז"ט יעלה ויבא לכבוד הב' חתן תמים למעלות, חו"ב, חו"ש, איש חו"ל מו"ה חנני' יו"ט ליפא זיכערמאן נ"י מפה לארושיו עב"ג היא אחותי תחי'. יה"ר שיהי' קשר של קיימא, מנאי המיועד להיות גיסך, משה אויש, סאטמאר.

מערכת מברכת בברכת מז"ט את כבוד הגאון המפורסם מו"ה יהודה הכהן רובין נ"י מפה סאטמאר להתקבלותו לרב דק"ל יראים, תפארת ישראל בפאריז, הרה"ג הנ"ל הוא בן לאותו צדיק גאון ישראל מו"ה ישעי' רובין זצ"ל אבד"ק טיהאליפאלווא, נכד הש"ך ז"ל ותלמיד להגאון מאור הגולה מו"ה שמחה בונם זצ"ל אבד"ק פרעשבורג. — יהא רעוא שיוכה לעמוד בפרץ ולפעול לטובת התורה והדת בקהלתו, ברוח אבותיו ורבותיו.

מז"ט לכבוד הרה"ג המפורסם מו"ה מתתיהו יחזקאל גוטמאן, להתקבלותו לרב אב"ד בעיר ליאובה. — המערכת.

המערכת מבויכת בברכת מז"ט את כבוד הרב המפורסם מו"ה עמרם חסידא אויש נ"י מפה לאריסט בתו תחי' עב"ג הב' הח', מוכתר בנמוסין מר ליפא זיכערמאן.

המערכת מביעה ברכת מז"ט לכבוד הב' החו"ב, עיניו כיונים על אפיקי ש"ס ופוסקים, מר שבתי יצחק הערציג נ"י כהגאון אבד"ק טשיטש לארושיו.

המערכת מברכת בכבוד מז"ט את כבוד הנגיד, החסיד המפורסם, מו"ה יונה פריעדמאן נ"י ממוזשאי לנשואי בנו הב' החו"ב, מו"מ בתוי"ש כ"ה ארי' יהודה נ"י.

נפשינו בתוך הבאים לברך ברכת מז"ט לראש חברנו הב' החתן תמים למעלות, עוסק בחקי חורב, בתורתו הוא אורב, מו"ה ליפא זיכערמאן נ"י לארושיו עם בת הרב החסיד מו"ה עמרם אויש נ"י מפה, מנהלי חברה בחורים ומוזנות, סאטמאר.

ברכת מז"ט חמה ונלבבה לכבוד הב' המו"מ בתוי"ש, יקר הערך וכו' מו"ה שלום אפפעל נ"י מיועד גבאי דחברה קניין ספרים דישיבתנו דפה להתקשרותו בקשר שדוכין, משה אלי' גאלדבערגער גבאי דקנ"ס, משה יוסף ווייס בשם החברה בחורים דישעה דיערעש.

נכבדות. יבוקש בחור או אלמן צעיר בלא בנים לנערה יפ"ת ולה כל המעלות שמנו חכמים, נדוניא מאה אלפים לעי ויוכל ללמוד שו"ב ומקבל טשרה.

דמי-חתימה בחוץ-לארץ נשדחת אל סוכנינו:

מגורין: Margolin, 1380 E. 45th
St., Brooklyn, N. Y.

וינה: Hager, WIEN, XX.
Karlsmeiselsstr. 4/45.

פראנקפורט: Herrn S. W. Waldmann,
FRANKFURT a. M. Rechaieist. 9.

בודאפשט: Gelbmann Adolfiné, Budapest,
Almásy ut 6. 5a.

ביארגרד: Herrn Salamon J. Klein,
BACSPETROWASELO.

בסלובקיה: Nathan Kornblüh, HUŠTE.

סוכנינו החדש בפולין:
Jakob Singer,
RZESZOW, Kazmirza ul. 12.

תשובת המערכת.

להרב א. מ. לפי ידיעות
האחרונות, שקבלנו מאונגוואר, תקבל
שם למלא מקום הגאון זצ"ל בנו הרב
המאור הגדול, אוצר תורה ויראה מו"ה
יהושע נ"י חתן הגאון אבד"ק העש"נ
הרב רי"י מארגנאלין, אנחנו
לו בכל לב על שלא פנה אל רהבים
ואל שטי כזב.

מודעה רבה לאוריתא

בדצונת הדפוסים הס', ארחות חיים על
ש"ע או"ה מאאמור"ה זצ"ל מספינקא עם
הוספות ח"ג וגם הס' "ישוב משפט"
שמנה חלקים לקוטי שו"ת על ש"ע חו"מ
כדמות הס' א"ה ודרכי תשובה ויהי בו
מפתח כללי עפי" א"ב ויען שהוצאות
ההדפסה גדולה מאד, אין ביכולתי להדפיס
רק מספר מצומצם, ע"כ כל מי שרוצה
בספרים הנ"ל ישלח חצי המחיר בתוך
מעות קדומה וחצי השני ישלם כשיצא
מבית הדפוס א"ה. מחיר הספר א"ה
ג"ה ביהד חמש מאות לעי, ח"ג לבד
שני מאות לעי והם ישוב משפט כל
הח' חלקים ששה מאות לעי.
הק' אהרן כהנא חוס קסיס על.

Rabbiner Aron Kallan (SÄCKE,
Maraniureş, — România).

חבורה "עין חיים"

אגודת לומדי תורה וספריה לחלואת ספרים
סאטמאר.

מחברים ומוציאים לאור מתבקשים לשלוח
ספריהם אל החבורה ושמן יזכר כבוד
בירחון "בית ועד לחכמים".

עד עתה שלחו לנו חבוריהם
(א) הגאון הצדיק שלשלת היוחסין מו"ה
אלטר עזריאל מאיר איגב שליט א
האדמו"ר מפילוב — את ספרו הקדו
של מר אביו הגאון"ק זצ"ל.

(ב) הגאון המפורסם מו"ה יונתן שטיין
נ"י דומ"ץ בק"ק ב.פסעט — את
ספרו היקר "למודי השם".

(ג) הגאון מו"ה הלל פוסק נ"י רב
בטטרבונר — את ספרו "דברי הלל".

(ד) הגאון המפורסם מו"ה שמואל יצחק
הילמן נ"י דומ"ץ בלונדון — את
ספרו "אור הישר".

(ה) הרה"ג שלשלת היוחסין מו"ה אלטר
שפירא נ"י רב מוויקנא בטשערנוביץ
— את ספרו "בית ישראל".

(ו) הגאון המפורסם מו"ה שלום יצחק
לעוויטאן נ"י רב באסלא — את ספרו
"דברי שלום" וס' תקון האדם.

(ז) הרה"ג מו"ה חיים צבי שאטלאנד נ"י
דומ"ץ בבייראן — את ספריו "מים
חיים", "דרשות מהרח"ץ".

(ח) הגאון החכם מו"ה ישעי' רייכער נ"י
רב באיזמאל — את ספרו החשוב
"כתב בית ישראל".

(ט) הגאון מו"ה אלעזר חיים יאדמאן נ"י
רב בשידלובצי — שני אכסמפ"ים
מספרו "חיים וחסד" ועוד.

(י) הגאון מו"ה אלעזר לאנדא נ"י רב
באשפצין — את ספרו של מר אביו
הגאון זצ"ל "כמו השחר".

(יא) הגאון מו"ה חיים ראובן רובינשטיין
רב ביורבורג את ספרו "תפלת חיים".

(יב) הרה"ג מו"ה פנחס זעליג שווארץ דומ"ץ
באפאהידא את ספרו "זכרון צדיקים".

כלם יתברכו ממעון הברכות ויזכו להפצת
מעיןותיהם הוצה.
המתנת
Ez Chaim, SÄTMAR, Mátyás kir. 20.